

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY A DOKAZOVÁNÍ Z
POHLEDU TRESTNĚPRÁVNÍHO**

Autor práce: Jarmila Kleinerová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jarmila Kleinerová
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Prezenční
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Důkazní prostředky a dokazování z pohledu trestněprávního

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Body of Evidence and The Rules of Evidence from The Criminal Law's Point of View

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):
doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.; svatos@vshs.cz
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): květen 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je celkově charakterizovat dokazování a rozbor jednotlivých důkazních prostředků s akcentem na zvláštní způsoby dokazování.

Vedlejším cílem je zmapovat, které důkazní prostředky se nejčastěji policejními orgány využívají při řešení různých druhů trestné činnosti.

Student: JARMILA KLEINEROVÁ	10.5.2024 datum	Kleinerová podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	10.5.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	10.5.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	21.5.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	27.5.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí(mu) bakalářské práce doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KLEINEROVÁ, J. Dokazování a důkazní prostředky z pohledu trestněprávního: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025, 71 stran, Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: Dokazování, důkazní prostředky, trestní řízení, orgány činné v trestním řízení, důkaz, trestní právo

Tato práce řeší problematiku dokazování a důkazních prostředků z pohledu trestního práva. Teoretická část pojednává o samotném dokazování a jeho průběhu v určitých stádiích trestního řízení a taktéž i o důkazních prostředcích, které jsou v trestním řízení klíčové k prokázání viny, či nevinu dotyčného. Je zde také shrnuta charakteristika zvláštních způsobů dokazování. Praktická část této práce zkoumá, který z důkazních prostředků je nejvíce využívaným v celém procesu trestního řízení. Dále analyzuje výsledky získané pomocí rozhovorů s příslušníky Policie České republiky.

ABSTRACT

KLEINEROVÁ, J. Body of Evidence and The Rules of Evidence from the Criminal Law's Point of View: bachelor thesis. České Budějovice: University of European and Regional Studies, 2025, 71 pages, Bachelor thesis supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: Evidence, rules of evidence, criminal proceedings, law enforcement authorities, evidence, criminal law

This thesis deals with the issue of evidence and means of proof from the perspective of criminal law. The theoretical part deals with the evidence itself and its course in certain stages of criminal proceedings, as well as with the means of evidence which are crucial in criminal proceedings to prove the guilt or innocence of the person concerned. It also summarises the characteristics of specific methods of proof. The practical part of this thesis examines which of the means of evidence is the most used throughout the process of criminal proceedings. It also analyses the results obtained through interviews with members of the Police of the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Základní charakteristika dokazování a důkazních prostředků	12
2.1 Základní pojmy dokazování.....	13
2.1.1 Důkazní právo	13
2.1.2 Důkazní prostředek	13
2.1.3 Důkaz	13
2.1.4 Dokazování	15
2.1.5 Účel dokazování.....	15
2.1.6 Předmět dokazování.....	15
2.1.7 Pramen důkazu	15
2.1.8 Teorie důkazů.....	15
2.1.9 Hodnocení důkazů.....	16
2.2 Základní zásady dokazování	16
2.2.1 Zásada presumpce nevinny	16
2.2.2 Zásada vyhledávací	17
2.2.3 Zásada materiální pravdy	18
2.2.4 Zásada přiměřenosti	19
2.2.5 Zásada bezprostřednosti a ústnosti.....	20
2.2.6 Zásada volného hodnocení důkazů	20
3 Průběh dokazování	21
3.1 Fáze dokazování.....	21
3.1.1 Vyhledávání důkazů.....	21
3.1.2 Provádění a procesní zajišťování důkazů.....	22
3.1.3 Prověрка důkazů.....	23
3.1.4 Hodnocení důkazů.....	23
3.2 Dokazování v různých stádiích trestního řízení	24

3.2.1	Dokazování během prověřování	25
3.2.2	Dokazování během vyšetřování	26
3.2.3	Dokazování ve zkráceném přípravném řízení.....	27
3.2.4	Dokazování při předběžném projednání obžaloby.....	28
3.2.5	Dokazování v hlavním líčení	28
3.2.6	Dokazování v odvolacím řízení	30
4	Jednotlivé důkazní prostředky.....	32
4.1	Výpověď obviněného a obžalovaného	32
4.1.1	Procesní postup výslechu obviněného (obžalovaného).....	32
4.2	Výpověď svědka	34
4.2.1	Základní práva a povinnosti svědka	35
4.2.2	Výslech svědka mladšího 15 let.....	37
4.2.3	Spolupracující svědci	37
4.2.4	Nespolupracující svědci	38
4.3	Odborné vyjádření a znalecké posudky	38
4.3.1	Odborná vyjádření.....	38
4.3.2	Znalecký posudek.....	39
4.4	Ohledání	40
4.4.1	Ohledání osoby.....	41
4.4.2	Ohledání místa činu.....	42
4.5	Důkazy věcné a listinné	42
4.5.1	Důkazy věcné	42
4.5.2	Důkazy listinné.....	43
4.6	Operativně pátrací prostředky	44
4.6.1	Předstíraný převod § 158c.....	44
4.6.2	Sledování osob a věcí § 158d.....	44
4.6.3	Použití agenta § 158e	45
5	Zvláštní způsoby dokazování.....	46

5.1	Konfrontace § 104a	46
5.2	Rekognice § 104b	47
5.3	Vyšetřovací pokus § 104c	48
5.4	Rekonstrukce § 104d	48
5.5	Prověрка na místě § 104d	49
6	Výzkumné šetření	50
6.1	Cíl výzkumu	50
6.2	Výzkumná otázka	50
6.3	Metodika	50
6.3.1	Metodika sběru dat	50
6.3.2	Technika sběru dat	50
6.3.3	Výzkumný soubor	50
6.3.4	Realizace výzkumu	51
6.3.5	Analýza dat	51
6.3.6	Etika výzkumu	51
6.3.7	Výsledky	51
7	Diskuse	54
	Závěr	57
	Seznam použitých zdrojů	58
	Seznam zkratk	60
	Seznam tabulek	61
	Seznam příloh	62
	Přílohy	63

Úvod

Téma „Důkazní prostředky a dokazování z pohledu trestněprávního“ je již mnohonásobně zpracované téma, i přesto bylo toto téma vybráno, jelikož právě dokazování a samotné důkazní prostředky tvoří klíčový prvek trestního řízení, bez kterého by nebylo možné provést objektivně a spravedlivě celé trestní řízení až po rozhodnutí soudu o vině, či nevině. Jedná se o téma, které je stále velmi aktuální, dynamické a ovlivněné, jak vývojem judikatury, tak i vývojem samotné společnosti, a to konkrétně moderními technologiemi při dokazování a shromažďování samotných důkazů. Hlavním cílem této bakalářské práce je hlouběji proniknout do teorie dokazování a důkazních prostředků, aby bylo možné tyto poznatky využít jak v praxi, tak i pro rozšíření povědomí veřejnosti. Teoretická část se věnuje především základním pojmům a zásadami dokazování a jejich právní úpravě, ale i samotnému průběhu dokazování a jeho jednotlivým fázím. Dále je součástí teoretické části i charakteristika jednotlivých důkazních prostředků a zvláštních způsobů dokazování, jelikož právě ony tvoří základní pilíř celého dokazování. Kromě teoretického zpracování problematiky dokazování a důkazních prostředků obsahuje tato práce i vedlejší cíl, kterým je zjistit, jaký z mnoha důkazních prostředků je nejvíce využíván v praxi právě policejním orgánem při řešení různých druhů trestné činnosti. Získané poznatky ze strukturovaných rozhovorů s příslušníky Policie ČR ukážou, který z mnoha důkazních prostředků je ten nejvyužívanější, ale mohou poukázat i na odchylky mezi teorií a praxí, pokud nějaké existují.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je komplexně charakterizovat problematiku důkazních prostředků a průběhu samotného dokazování z pohledu trestního práva. Součástí stanoveného hlavního cíle je také určení postavení všech důkazních prostředků v trestním řízení a jejich relevanci.

Tato bakalářská práce má také za úkol zjistit, jaké důkazní prostředky jsou nejvíce využívány policejním orgánem při řešení různých druhů trestné činnosti. Vedlejší cíl je velmi důležitý pro získání poznatků z praxe pro komplexnější povědomí o tomto tématu.

Metodika práce vychází z kombinace teoretického a empirického přístupu. Teoretická část je založena především na studiu odborné literatury, právních předpisů a judikatury, které poskytuje základní rámec pro pochopení problematiky dokazování a důkazních prostředků v trestním právu. Kdežto část výzkumného šetření neboli empirická část zahrnuje strukturované rozhovory s odborníky působící v oblasti trestního práva, což jsou konkrétně v této práci příslušníci Policie České republiky.

Získaná data, která jsou vytěžena na základě položení písemných otázek korespondenčním partnerům z oboru, v oblasti trestního práva, jsou dále analyzována pomocí metody kódování a kategorizace odpovědí, což umožňuje identifikaci opakujících se odpovědí. Výsledky jsou následně zasazeny do tabulky pro lepší orientace v odpovědích jednotlivých komunikačních partnerů a také v kapitole „Diskuse“ jsou výsledky porovnány s teoretickou částí a jejími východisky.

2 Základní charakteristika dokazování a důkazních prostředků

Dokazování je jádrem trestního řízení a je jeho podstatnou a nenahraditelnou součástí hned z mnoha důvodů. Proces dokazování v trestním řízení spočívá v tom, že orgány činné v trestním řízení (policie ČR, státní zástupce a soudy – dále jen “OČTŘ”) na základě všech provedených důkazů dospějí k vnitřnímu přesvědčení o tom, jestli je určité tvrzení, nebo skutečnost objektivně prokázána, jinak řečeno, zjistit, co se opravdu stalo a díky tomu pak spravedlivě rozhodnout o vině, nebo nevině obviněného. Proces dokazování tedy zaručuje, že rozhodování v trestních věcech je spravedlivé a odpovídá principům právního státu. Skutečnostmi se dokazuje především:

- a) Zda se daný skutek vůbec stal
- b) Zda daný skutek spáchal obviněný a pokud ano, tak z jakých pohnutek
- c) Podstatné okolnosti, které mají vliv na to, jak bude posuzována závažnost a povaha činu
- d) Okolnosti, jež vedly ke spáchání činu, nebo okolnosti, které čin spáchat umožnily
- e) Osobní poměry pachatele
- f) Následek a výše škody¹

Definice pro dokazování zní - „Dokazování je zákonem upravený postup OČTŘ, případně jejich subjektů trestního řízení, směřující k vyhledávání, provedení a vyhodnocení důležitých informací pro objasnění příslušné skutkové podstaty trestného činu a pro rozhodnutí o vině, trestu a postupu v trestním řízení.“²

Předmětem dokazování je skutek, který se stal, buď v blízké, nebo již vzdálené minulosti. O tomto skutku pak rozhodují OČTŘ, které se skutku samy neúčastnily a ani ho nepozorovaly a rekonstruuji jej pomocí důkazů.

¹ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 196.

² CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 194.

2.1 Základní pojmy dokazování

2.1.1 Důkazní právo

Důkazní právo je souhrnem právních norem a je součástí trestního práva procesního a zabývá se pravidly dokazování v trestním řízení. Určuje, jaké důkazy lze použít, kdo je může opatrovat a jak se hodnotí. Upravuje také vyhledávání, provádění a hodnocení důkazů v trestním řízení.

2.1.2 Důkazní prostředek

Důkazním prostředkem se rozumí procesní činnosti upraveny zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen “trestní řád” nebo “TR”), které jsou prováděny OČTR, která má být zjištěna dokazováním.

Mezi důkazní prostředky se tedy řadí výslech obviněného, obžalovaného a znalce, výpověď svědka, odborné vyjádření a znalecký posudek, ohledání osoby a věci, důkaz listinný, operativně pátrací prostředky (do operativně pátracích prostředků patří předstíraný převod § 158c TR, sledování osob a věcí § 158d TR a použití agenta § 158e TR) a také zvláštní způsoby dokazování (konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce, prověrka na místě).³

Důkazní prostředky nemusí vyhledávat a předkládat pouze orgán činný v trestním řízení. Pokud důkazní prostředek povede k novým poznatkům (důkazům) podstatným pro trestní řízení, je možné, aby předložil důkazní prostředek i obviněný a jeho obhájce, poškozený (oběť trestného činu) ale také svědci a znalci.

2.1.3 Důkaz

Důkazem se rozumí „výsledek důkazního prostředku a informace plynoucí z procesních úkonů”.⁴ Důkazy můžeme rozdělit podle různých kritérií.

a) Podle vztahu k předmětu obvinění:

- Usvědčující (proti obviněnému) – těmito důkazy se prokazují okolnosti, které svědčí proti obviněnému

³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 432.

⁴ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 377.

- Ospravedlňující (ve prospěch obviněného) – okolnosti svědčící ve prospěch obviněného
- b) Podle vztahu pramene zpráv o dokazované skutečnosti k této skutečnosti:
- Původní – získává se z bezprostředního pramene, což může být třeba výpověď svědka, který osobně viděl určité skutečnosti, nebo samotný skutek, dále to mohou být i originální listiny⁵
 - Odvozené – jinak se jim říká také zprostředkované a to zejména proto, že se získávají například z výpovědi svědka, který dané skutečnosti osobně nepozoroval, a převypravuje pouze to, co slyšel od jiné osoby. Při hodnocení odvozených důkazů je třeba dbát na to, že na rozdíl od původních důkazů obsahují zkomolené skutečnosti a proto je důležité vyhledat původní pramen těchto skutečností k ověření pravdivosti.⁶
- c) Podle vztahu k závěru, který z nich vyvozuje orgán činný v trestním řízení
- Přímé – přímým důkazem se považuje ten, který jednoznačně prokazuje, nebo vyvrací dokazovanou skutečnost
 - Nepřímý – nepřímý důkaz dokazované skutečnosti netýká přímo, ale zapadá do řetězce případu, což znamená, že objasňuje dokazovanou skutečnost pomocí jiné, která k dokazované skutečnosti má pouze nepřímý vztah.⁷ Nepřímý důkaz jako takový nemůže nikdy prokázat hlavní skutečnost, nicméně pokud se povede shromáždit takzvaný ucelený řetězec nepřímých důkazů, slouží tento řetězec, jako přímý důkaz se stejnou hodnotou⁸

„Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“⁹

⁵ KRUPKA, Vladimír. Trestní právo procesní: učební text určený studentům veřejnoprávních akademií, vyšších odborných škol a posluchačům rekvalifikačních kurzů bezpečnostně-právního studia. Praha: Armex, 2003 s. 94.

⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 434.

⁷ KRUPKA, Vladimír. Trestní právo procesní: učební text určený studentům veřejnoprávních akademií, vyšších odborných škol a posluchačům rekvalifikačních kurzů bezpečnostně-právního studia. Praha: Armex, 2003 s. 94.

⁸ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 197.

⁹ *Trestní řád: text zákona : stav červenec 2002*. Praha: C.H. Beck, 2002.

2.1.4 Dokazování

Jak již bylo zmíněno, dokazování je trestním řádem vymezený postup orgánů činných v trestním řízení z důvodu zjištění a objasnění skutečností daného skutku a zda se skutek vůbec stal, kdo je pachatelem, zda je skutek, který se stal trestným činem. OČTŘ si dokazováním obstarávají skutkový podklad pro další řízení a také pro své rozhodnutí, což se váže i s tím, jak moc spravedlivé rozhodnutí učiní.¹⁰

2.1.5 Účel dokazování

Účelem dokazování je rekonstruovat skutek, který se stal již v minulosti a zjistit skutkový stav věci, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti. Celý proces dokazování má zajistit spravedlivý průběh řízení a vést k objektivnímu rozhodnutí soudu na základě ověřených a spolehlivých důkazů.¹¹

2.1.6 Předmět dokazování

Předmětem dokazování v trestním řízení jsou všechny skutečnosti, které jsou klíčové pro správné a spravedlivé rozhodnutí OČTŘ. Jedná se o okolnosti, díky kterým mohou OČTŘ určit, zda je obviněný skutečně vinný, nebo ne. Naopak není nutné, aby se rozhodovalo o skutečnosti, o kterých bylo dříve pravomocně rozhodnuto již jiným orgánem, například, pokud civilní soud rozhodl o existenci určité smlouvy mezi dvěma stranami, nemusí se tato skutečnost dokazovat znovu v trestním řízení.¹²

2.1.7 Pramen důkazu

Pramen důkazu je ten, kdo nese informaci o předmětu důkazu. Buď je to tedy osoba (například při výslechu, ohledání, nebo znaleckém posudku), nebo to může být i věc (například listina nebo jiné záznamy). Důkazy tedy mohou pocházet buď od osob, nebo od věcí, a proto taky prameny důkazu rozdělujeme na osobní a věcné.

2.1.8 Teorie důkazů

Teorii důkazů je potřeba odlišovat od důkazního práva a to zejména z toho důvodu, že zkoumá platné důkazní právo, jeho aplikaci v praxi a výklad a na základě

¹⁰ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 194.

¹¹ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 194.

¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 428.

tohoto zkoumání pak pokládá návrhy na zdokonalení jak zákonné úpravy dokazování, ale i aplikace norem v praxi důkazního práva.¹³

2.1.9 Hodnocení důkazů

Hodnocení důkazů probíhá ve všech fázích dokazování průběžně a slouží k tomu aby soud určit, zda je důkaz pravdivý, či nikoliv, což souvisí i s tím, jakým způsobem byl důkaz získán. Konkrétně „jde o myšlenkový proces OČTŘ, kdy zejména v závěru dokazování se hodnocením všech provedených důkazů završuje proces dokazování. Mimo průběžné hodnocení důkazů je tento proces prováděn i jako závěrečná fáze dokazování, kdy se všechny provedené důkazy hodnotí komplexně na základě zásady volného hodnocení důkazů.“¹⁴

2.2 Základní zásady dokazování

Dokazování v trestním řízení se řídí mnoha zásadami, které zajišťují, aby proces dokazování byl spravedlivý, objektivní a především zákonný. Mezi nejdůležitější zásady dokazování patří:

2.2.1 Zásada presumpce nevin

Zásada presumpce nevin je jednou z těch nejzákladnějších zásad důkazního práva, která nám říká, že každý obviněný (obžalovaný) je považován za nevinného, až do té doby, dokud není jeho vina prokázána řádně v souladu se zákonem. To znamená, že strana obžaloby by měla nepochybně prokázat, že obviněný skutečně spáchal daný trestný čin. Tato zásada je nejen součástí trestního řádu a to konkrétně v § 2 odst. 2¹⁵, ale také navazuje a úzce se pojí s Listinou základních práv a svobod, a to v článku 40 a dále také navazuje na článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Podle trestního řádu není obviněnému stanovena povinnost dokazovat svou nevinu. Naopak, pokud se rozhodne obviněný (obžalovaný) rozhodne, že bude za svou nevinu aktivně bojovat a prokazovat ji, mluvíme pak o jeho právu, nikoliv povinnosti. Soud může dospět k rozhodnutí o vině obžalovaného pouze, pokud je jeho vina

¹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 434.

¹⁴ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 200.

¹⁵ Československo. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). Praha: Sofiprin, [1992], s. [1a].

spravedlivě prokázána pomocí důkazů. Ovšem, pokud o vině obžalovaného existují důvodné pochybnosti, musí být rozhodnuto v jeho prospěch. Tento princip je vyjádřen v § 226 trestního řádu, který upravuje, jak již bylo zmíněno, zproštění obžalovaného viny v případě, že se pomocí důkazů nepodařilo dostatečně prokázat jeho vinu.

Presumpce neviný také znamená, že obviněný nemůže být považován za pachatele daného trestného činu jenom na základě samotného podezření, nebo zahájení trestního řízení (in dubio pro reo). K tomu aby na něj mohlo být nahlíženo jako na viníka trestného činu, musí nejprve proběhnou spravedlivé a řádné trestní řízení a vina mu musí být tedy právně prokázána. Teprve, když soud vydá pravomocné rozhodnutí, stává se z obžalovaného odsouzený a lze pak na něj nahlížet jako na vinného daného trestného činu.

Zásada presumpce neviný jednoduše chrání dotyčného před nespravedlivým postihem a zajišťuje, aby trestní řízení bylo vedeno nestranně, řádně a spravedlivě.¹⁶

2.2.2 Zásada vyhledávací

Zásada vyhledávací je vyjádřena v § 2 odst. 5 TŘ a slouží jakožto klíčový princip v dokazování v trestním řízení. Jejím hlavním cílem je zjistit objektivně pravdu o daném trestném činu a díky tomu pak nakonec spravedlivě rozhodnout. Tato zásada se týká všech OČTŘ a její podstatou je, že mají povinnost aktivně vyhledávat všechny existující důkazy a objasňovat tak všechny skutečnosti, a to jak ve prospěch, tak i v neprospěch obviněného. To znamená, že nespolehají pouze na důkazy předložené jednotlivými stranami řízení, ale mají samy povinnost vyhledávat, shromažďovat a provádět všechny důkazy, které mohou mít vliv na konečné rozhodnutí soudu.

Tato zásada je velmi úzce spjata se zásadou oficiality, která nám říká, že OČTŘ jsou povinny šetřit veškeré trestné činy, o kterých se dozví, jinak řečeno jsou trestní řízení vedena z moci úřední. I když nesou OČTŘ hlavní zodpovědnost za vyhledávání, shromažďování a provádění důkazů, mohou, jak již bylo zmíněno, i strany v trestním řízení (ty které plní funkci žalobní – státní zástupce a poškozený, ale i strana obhajoby) vyhledávat důkazy, podávat návrh na jejich opatření a usilovat o jejich provedení. Toto platí nejen v přípravném řízení, ale hlavně v hlavním řízení před soudem.

¹⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 417.

Pokud strany opravdu aktivně vyhledávají důkazy, soud jimi však není nijak vázán. Má pravomoc rozhodnout, zda se těmito návrhy bude zajímat, nebo ne, ale může také sám vyhledávat důkazy o kterých je přesvědčen, že budou mít vliv na konečné rozhodnutí. Díky této zásadě je tedy zajištěno, že se nebude jednat o jakýsi souboj mezi obžalobou a stranou obhajoby, ale že se opravdu usiluje o nalezení objektivní pravdy, k objasnění co nejkomplexněji skutkového stavu a vydání konečného spravedlivého rozhodnutí na základě všech dostupných důkazů.¹⁷

Existují pak situace, které jsou výjimkami ze zásady vyhledávací:

- a) Dohoda o vině a trestu – pokud se koná řízení o schválení dohody o vině a trestu, pak soud neprovádí žádné dokazování. Pokud je za potřebí, pak soud může vyslechnout obviněného, od kterého získá vysvětlení, která považuje za nutné k rozhodnutí o dohodě o vině a trestu
- b) Prohlášení viny – tuto výjimku najdeme v § 206c a říká nám, že pokud se obžalovaný dozná k projednávanému skutku (popřípadě k více projednávaných skutků) a zároveň souhlasí i s právní kvalifikací skutku v obžalobě, pak soud postupuje naprosto totožně, jako u již zmiňované dohody o vině a trestu
- c) Nesporné skutečnosti - § 206d stanovuje, že pokud obviněný, nebo státní zástupce prohlásí určité skutečnosti za nesporné, soud se může rozhodnout tak, že tyto skutečnosti již nebudou dokazovány¹⁸

2.2.3 Zásada materiální pravdy

Tato zásada prošla novelizací, kdy byla dříve vyjádřena v našem trestním řádu pod zákonem č. 292/1993 a nazývala se jako takzvaný princip objektivní pravdy.¹⁹ Nyní je tato zásada materiální pravdy zakotvena v § 2 odst. 5 trestního řádu a stanovuje, že OČTŘ jsou povinni zjistit skutečný stav projednávané věci, a to proto, aby rozhodnutí, které bude následně vydáno, odpovídalo realitě. Nesmí se vycházet pouze z tvrzení obou stran, ale OČTŘ mají povinnost, jak je výše zmíněno, vyhledávat, opatřovat a provádět veškeré dostupné důkazy. Tato zásada se pojí i se zásadou presumpce neviny, jelikož, pokud jsou důvodné pochybnosti o vině obviněného, musí být pak rozhodnuto v jeho

¹⁷ RŮŽEK, Antonín a Univerzita Karlova. *Trestní právo procesní*. Praha: Karolinum, 1996, s. [1a].

¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 417.

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. s. 33.

prospěch. Pokud by se tedy orgány činné v trestním řízení spokojily s nedostatečně prověřenými skutečnostmi, či jednostrannými, mohlo by se pak stát, že by soud odsoudil nevinného člověka, nebo naopak zprostil viny pravého pachatele trestného činu, a proto se na zásadu materiální pravdy klade velký důraz.²⁰

2.2.4 Zásada přiměřenosti

Zásada přiměřenosti, kterou někdy můžeme také vidět pod názvem zásada zdrženlivosti, je zakotvena v § 2 odst. 4 trestního řádu. Hlavním účelem této zásady je zajistit, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly takovým způsobem při provádění dokazování, který se plně v souladu s Listinou základních práv a svobod a také mezinárodními smlouvami o lidských právech, ke kterým se Česká republika již zavázala.

V mnoha případech se trestní řízení může dotýkat, a také ve většině případů se i opravdu dotýká základních lidských práv a svobod, a to se týká jak obviněného, tak i poškozeného, ale i svědků, či jiných účastníků řízení. K takovému zásahu do soukromí, osobní svobody, vlastnických práv atd. může docházet například při shromažďování důkazů, zajišťování věcí, či osob důležitých pro trestní řízení, nebo také při výkonu donucovacích opatření. Zásada přiměřenosti je v takových případech velmi klíčová a to proto, že právě OČTŘ ukládá tu povinnost, aby toto zasahování do lidských práv a svobod bylo co nejmenší a nejšetrnější, a to v případech které jsou nezbytně nutné pro účely trestního řízení. Jinak řečeno, pokud jde dosáhnout určitého důkazu jinou, a to hlavně mírnější cestou, jsou povinni ji upřednostnit.²¹

Tato zásada souvisí také se zásadou legality, která je zakotvena v § 2 odst. 3 trestního řádu. Tyto zásady jsou spolu spjaty proto, že zásada legality ukládá povinnost orgánům činným v trestním řízení postupovat vždy v souladu se zákonem.²²

Jednodušeji řečeno tato zásada chrání především před nadměrnými a neopodstatněnými zásahy ze strany OČTŘ. Ukládá jim povinnost postupovat ve věci zdrženlivě, citlivě a pouze tehdy pokud je to opravdu nutné.

²⁰ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 385. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c21ad490-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

²¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 418.

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. s. 33.

2.2.5 Zásada bezprostřednosti a ústnosti

Zásada ústnosti znamená, že soudní jednání a tedy i rozhodnutí je prováděno ústní formou. To znamená, že je založeno na ústních výpovědích stran a ústním prováděním důkazů. Tato zásada je ukotvena v článku 96 odst. 2 Ústavy České republiky.

Se zásadou ústnosti se úzce pojí i zásada bezprostřednosti, která nám stanovuje, že soud rozhoduje na základě všech důkazů, které byly provedeny přímo před soudem v hlavním líčení. Tento princip zajišťuje, že soud může v průběhu hlavního líčení pozorovat chování a případné reakce na určité situace obviněného, poškozeného a ostatních účastníků řízení.²³

2.2.6 Zásada volného hodnocení důkazů

Tato zásada volného hodnocení důkazů, jež je zakotvena v § 2 odst. 6 trestního řádu, znamená, že soud není vázán žádnými právními předpisy, které by určovaly jaké množství důkazů je potřebné k prokázání určité skutečnosti. Rozhodnutí soudu o vině, či nevině tedy závisí na pečlivém posouzení všech provedených důkazů a zaměřuje se také na materiální pravdu, tedy na zjištění skutečného stavu dané věci.

„Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti relevance) pro rozhodnutí, hodnota pravdivosti a věrohodnosti a posléze hodnota zákonnosti.“²⁴

²³ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 387.

²⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 418.

3 Průběh dokazování

3.1 Fáze dokazování

Proces dokazování je možné rozdělit do několika fází, které spolu velmi úzce souvisejí a mezi sebou se i často prolínají. Těmito fázemi jsou:

3.1.1 Vyhledávání důkazů

Vyhledávání důkazů, přesněji řečeno důkazních pramenů, hraje samozřejmě klíčovou roli v trestním řízení. Vyhledávání důkazů je úzce spjata s již zmiňovanou zásadou vyhledávací. Jednoduše řečeno tato zásada ukládá OČTŘ povinnost vyhledávat důkazy, které jsou potřebné k objasnění konkrétního trestného činu. Vyhledávání důkazů provádí konkrétně policejní orgán, vyšetřovatelé, státní zástupci a také samozřejmě soudy. Jejich úkolem je vyhledávání nejen důkazů, které by mohly svědčit v neprospěch podezřelého, či obviněného, ale i ty důkazy, které by mohly hovořit v jeho prospěch. Toto zaručuje objektivní, a tedy i spravedlivé objasnění skutkového stavu věci.

Jak již zaznělo u zásady vyhledávací, hlavní odpovědnost za vyhledávání důkazů mají OČTŘ, nicméně tuto možnost, tedy vyhledávat a navrhopvat důkazy mají i samotné strany zúčastněné v trestním řízení. Na straně obhajoby mohou důkazy vyhledávat a navrhopvat jak sám obviněný, tak i jeho obhájce se společným cílem prokázat obviněného nevinu, nebo alespoň zmírnit výši trestu, která hrozí. Rovněž i strana obžaloby (poškozený), může navrhopvat důkazy a snažit se jimi prokázat obviněného vinu. Stejně tak má stejnou možnost i státní zástupce, který může přicházet s důkazními návrhy, které rovněž podporují vinu obviněného. Do procesu dokazování se zapojují i svědci se svými svědeckými výpověďmi, nebo také znalci, kteří vypracovávají na základě svých odborných znalostí znalecké posudky, které jsou mnohdy pro rozhodnutí soudu klíčové.²⁵

Již zmíněná zásada přiměřenosti pojednává o tom, že vyhledávání důkazů často zasahuje do základních lidských práv a svobod osob zúčastněných trestního řízení. OČTŘ mají povinnost vždy pečlivě zvážít, zda konkrétní zásah do práv a svobod jednotlivce je skutečně potřebný pro konkrétní trestní řízení a zda opravdu neexistuje jiný způsob, kterým by se dal požadovaný způsob získat.

²⁵ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 381. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c21ad490-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

Mezi typické zásahy do práv a svobod účastníků řízení může být zmíněno například odnětí věci (§ 79 trestního řádu), kdy je podezřelému, či jiné osobě odňata věc, která je důležitá pro trestní řízení. Dále může dojít také k zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (§ 79a), což slouží k tomu, aby bylo zabráněno jejich dalšímu pohybu. (§ 82) upravuje domovní prohlídku, což je citelný zásah do soukromí jedinců a využívá se proto, aby policejní orgán vstupem a prohledáním domu (bytu) našel potřebné důkazy pro trestní řízení. Je také možné uskutečnit prohlídku kanceláří, skladů, nebo jiných objektů mimo obydlí (§ 83a). Dalším takovým zásahem do soukromí je například osobní prohlídka (§ 83b). Osobní prohlídka slouží v případech, kdy existuje podezření, že osoba u sebe ukrývá předměty důležité pro trestní řízení, nebo se může jednat i o drogy, zbraně, či padělané dokumenty.²⁶

Vyhledávání důkazů je velmi důležitý proces, bez kterého by nemohlo být objektivně rozhodnuto.

3.1.2 Provádění a procesní zajišťování důkazů

Další fází dokazování v trestním řízení je proces provádění a procesního zajišťování důkazů. Tento proces představuje soubor úkonů, kterými OČTŘ získávají, ověřují a zaznamenávají veškerý důkazní materiál, který je zásadní pro objasnění skutkového stavu věci a celý tento proces musí být zcela zákonný.

OČTŘ musí postupovat při provádění a zajišťování důkazů v souladu se všemi právními předpisy, a to zejména proto, aby bylo zajištěno, že důkazy, které zajistily budou použitelné v dalších stádiích trestního řízení. Kdyby byly získány v rozporu se zákony, nemohl by soud na základě těchto důkazů vydat spravedlivé pravomocné rozhodnutí.

Zachycování důkazů se děje převážně prostřednictvím písemného protokolu, tak jak stanovuje § 55 trestního řádu, ale mohou být samozřejmě využity i jiné formy záznamu, a to například audiovizuální prostředky, nebo jiné technické metody dokumentace. Tyto způsoby dokumentace mají zajistit co nejvyšší míru věrohodnosti a mají předejít případnému zkreslení, nebo dokonce i ztrátě důkazu.

²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023 s. 439.

Pokud se důkazy provádí v přípravném řízení, a taktéž i v řízení před soudem, platí zde v podstatě totožná ustanovení, a to konkrétně od § 90 až po § 118 TŘ.²⁷

3.1.3 Prověрка důkazů

Každá prověřka již zajištěných důkazů představuje klíčový krok v procesu dokazování, neboť právě na základě provedené prověrky lze důkladně posoudit, jestli jsou zajištěné důkazy relevantní, věrohodné a jak moc kvalitní jednotlivé důkazy jsou. Bez řádné prověrky by se totiž mohlo stát, že by došlo k chybnému vyhodnocení skutečnosti, což by mělo zásadní dopad na celý průběh trestního řízení.

Prověřka důkazů zahrnuje analýzu všech důkazů, které OČTŘ vyhledaly a zajistily. Jak již bylo zmíněno, je důležité na základě prověrky určit, jak moc pravdivé, spolehlivé a přesné dané důkazy jsou. Jako příklad můžou sloužit svědecké výpovědi, které je nutné podrobit rozboru a to velmi podrobně. Zkoumá se zde hlavně jejich obsah, ale i to, zda nejsou v rozporu s jinými důkazy, nebo jestli nevykazují určité nesrovnalosti. Důležité je pak také posoudit, zda je vůbec možné, aby skutečnost o které svědčí, opravdu mohl vidět, nebo slyšet tak, jak tvrdí. Zkoumá se i, zda není možnost, že by mohl mít nějaké motivace k tomu, aby vypovídal, tak, jak vypovídá. V takových případech se bere v úvahu například jeho vztah k obviněnému, či poškozenému (může být zaujatý, může mít osobní zájem na výsledku trestního řízení, nebo může vypovídat pod tlakem jiných osob). Svědecké výpovědi se také porovnávají s výpověďmi obviněného a poškozeného, a to z toho důvodu jestli i mezi nimi neexistují určité odchylky a pokud ano, je nutné podrobně analyzovat a zjistit jejich příčinu. Je totiž možné, že někdo ze stran nevypovídá zcela úmyslně pravdu, nebo se může jednat pouze o jiné vnímání stejné situace.²⁸

Prověřka důkazů tedy ukazuje, že se nejedná pouze o formalitu, nýbrž o důležitý nástroj pro dosažení objektivitu a spravedlnosti v trestním řízení. Díky pečlivému přezkoumání lze předejít chybným závěrům a zajistit, aby rozhodnutí soudu bylo založené na co nejpřesnějším obrazu skutečnosti.

3.1.4 Hodnocení důkazů

Hodnocení důkazů představuje závěrečnou a zároveň i velmi důležitou fázi dokazování v trestním řízení. Bezprostředně navazuje na předchozí prověřování důkazů

²⁷ RŮŽEK, Antonín a Univerzita Karlova. *Trestní právo procesní*. Praha: Karolinum, 1996, s. 59.

²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 440.

a hraje klíčovou roli při formování závěru o skutkovém stavu věci. V této fázi se aplikuje zásada volného hodnocení důkazů, která je zakotvena v §2 odst. 6 trestního řádu. Tato zásada jednoduše znamená, že OČTŘ nejsou vázány žádnými předem danými pravidly pro hodnocení jednotlivých důkazů, ale posuzují je na základě svého vlastního uvážení, nicméně musí vždy postupovat logicky, objektivně a také v souladu s principy spravedlnosti. Hodnocení důkazů je tedy především myšlenkovou činností OČTŘ, v jejímž rámci se každému důkazu přisuzuje určitá hodnota. Tato hodnota se odvíjí od tří základních kritérií, a to konkrétně zákonnosti, závažnosti a pravdivosti důkazu.

- a) Zákonnost důkazu – spočívá v tom, jestli byl důkaz opatřen zcela v souladu s platnými právními předpisy. Znamená to, že důkaz musí být opatřen zákonným způsobem a prostřednictvím přípustných důkazních prostředků. Pokud však byl důkaz opatřen v rozporu se zákonem, například použitím nezákonných metod, nemůže pak sloužit soudu jako relevantní důkaz na základě kterého může vydat spravedlivé pravomocné rozhodnutí.
- b) Závažnost důkazu – znamená jeho význam a využitelnost pro objasnění skutkového stavu věci. Hodnotí se především to, jestli je důkaz relevantní pro posouzení trestného činu a jestli přímo souvisí se spáchaným trestným činem. Důkazy, které se přímo vztahují k okolnostem trestného činu mají vyšší závažnost než ty, které mají jen nepřímou vypovídací hodnotu.
- c) Pravdivost důkazu – ta je zkoumána s cílem zjistit, jestli obsah konkrétního důkazu odpovídá skutečnosti. Orgány činné v trestním řízení posuzují, jestli důkaz například neobsahuje zkreslené, nebo nepravdivé informace a nebo, jestli svědek nemůže být ovlivněn například vlivem jiné osoby, či v jakém vztahu je k obviněnému, nebo poškozenému. Pravdivost se tedy určuje pomocí porovnání daného důkazu s dalšími důkazy, aby se vyloučily případné nesrovnalosti.²⁹

3.2 Dokazování v různých stádiích trestního řízení

Dokazování se provádí ve všech stádiích trestního řízení a to konkrétně:

- 1) V průběhu přípravného řízení

²⁹ RŮŽEK, Antonín a Univerzita Karlova. *Trestní právo procesní*. Praha: Karolinum, 1996, s. 59.

- a) Během prověřování
 - b) V rámci vyšetřování
 - c) Ve zkráceném přípravném řízení
- 2) V řízení před soudem
- a) Při předběžném projednání obžaloby
 - b) V hlavním líčení
 - c) V odvolacím řízení

3.2.1 Dokazování během prověřování

Průběh prověřování je zakotven v §158 Trestního řádu. OČTŘ mohou mít na základě vlastních poznatků, či podnětů jiných osob, nebo orgánů důvodné podezření, že mohlo dojít ke spáchání trestného činu. Na základě tohoto podezření mají OČTŘ povinnost prověřit každé podezření. V rámci tohoto prověřování musí shromáždit veškeré dostupné důkazy a informace, aby si vytvořily co nejdůvěhodnější obrázek o tom, zda se opravdu trestný čin stal, či nestal a k čemu doopravdy došlo.

Jakmile je shromážděno co nejvíce relevantních důkazů o skutečnosti, musí být sepsán protokol, do kterého je nezbytné vepsat všechny informace týkající se daného trestného činu a také jakým způsobem orgány činné v trestním řízení pojalý podezření, že došlo k jeho spáchání.

Pokud prověřování potvrdí, že se opravdu trestný čin stal, dalším klíčovým úkolem OČTŘ je objasnit, kdo je pachatelem daného trestného činu. To znamená, že nestačí shromáždit pouze dostatek důkazů o tom, zda se skutek stal a jaké jsou jeho okolnosti, ale je podstatné objasnění i toho, kým byl spáchán.³⁰

V rámci prověřování mají OČTŘ za úkol shromažďovat veškeré relevantní informace a důkazy, které by mohly přispět k objasnění podezření těchto orgánů o spáchání trestného činu. K tomu využívají mnoho různých metod. Mezi tyto metody patří získávání potřebných dokumentů, jako jsou spisy, záznamy, či jiné písemnosti, které mohou být důležité pro posouzení případu. Dále mají oprávnění vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob, či státních orgánů. V některých situacích mohou pomoci také vypracované znalecké posudky, které mohou objasnit některé odborné otázky. Dalšími metodami v rámci prověřování může být ohledání místa činu a věci. Podle § 114

³⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Přípravné řízení trestní*. 2. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy příručky pro právní praxi. s. 83.

Tř. mohou OČTŘ požadovat krevní zkoušku, či odběr jiného biologického materiálu. Mají také možnost pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, snímat daktyloskopické otisky, či provádět osobní prohlídky osobou stejného pohlaví, nebo lékařem.³¹

Prověřování může být zakončeno buďto zahájením trestního řízení podle § 160 trestního řádu, pokud získané důkazy nasvědčují spáchání trestného činu konkrétní osobou. Dalším možným závěrem může být postoupení věci jinému příslušnému orgánu, pokud se nejedná o trestný čin, ale o přestupek. Posledním závěrem prověřování může být odložení věci pomocí usnesení o odložení věci, a to z několika možných důvodů:

- a) Nejde o trestný čin, ani o přestupek
- b) Trestní stíhání je nepřipustné – podezřelý je nepříčetný, mladší 15 let, nebo se jedná o osobu s imunitou (například poslanci, či velvyslanci)
- c) Trestní stíhání je neúčelné – podezřelému hrozí za jiný trestný čin vyšší trest, nebo byl podezřelý již jednou stíhán za stejný čin, jako za přestupek jiným orgánem a policejnímu orgánu toto rozhodnutí přijde jako dostačující
- d) Není na trestním stíhání veřejný zájem – podezřelý například lituje svého činu, uhradil škodu, kterou způsobil, nebo se za čin omluvil
- e) Není znám pachatel³²

3.2.2 Dokazování během vyšetřování

Po zahájení trestního řízení následuje fáze vyšetřování, během níž OČTŘ postupují z vlastní iniciativy tak, aby co nejrychleji a v takovém rozsahu, který je potřebný pro objasnění situace, vyhledal potřebné důkazy. Součástí vyšetřování je i objasnění toho, kdo je za daný trestný čin odpovědný, pokud ještě není znám z předešlého prověřování.

Výslechy svědků se během vyšetřování provádí pouze v určitých případech, které definuje § 164 odst. 1 Trestního řádu. K těmto výjimkám patří situace, kdy se jedná o:

- a) Neodkladný a neopakovatelný úkon (např. pokud je svědek smrtelně nemocný a hrozí, že by mohl brzy zemřít)
- b) Výslech svědka mladšího 15 let

³¹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 288.

³² SVATOŠ, Roman. *Trestní právo procesní [přednášky]*. Letní semestr 2024.

- c) Výslech svědka u kterého hrozí, že by na něj mohl být vyvíjen nátlak, pro jeho výpověď
- d) Pokud existuje riziko, že by mohlo dojít k ovlivnění výpovědi poškozeného, či svědka, nebo by mohli mít potíže se zapamatováním skutečností, zejména pokud se jedná o složitý případ s očekávaným delším vyšetřováním
- e) Jde-li o výslech svědka, u kterého existují pochybnosti o její schopnosti správně vnímat, zapamatovat si a správně reprodukovat skutečnosti z důvodu jeho psychického stavu

Bez těchto podmínek lze během vyšetřování vyslýchat pouze znalce. Trestní řád zároveň stanovuje, že úkony, které již byly provedeny během prověřování, již není nutné znovu opakovat, což má přispět efektivitě celého procesu.³³

Vyšetřování může skončit buď tak, že státní zástupce podá obžalobu soudu, pokud je ta konkrétní osoba s největší pravděpodobností pachatelem trestného činu. Dalším koncem vyšetřování může být postoupení věci jinému příslušnému orgánu, pokud se během vyšetřování zjistilo, že se nejedná o trestný čin, ale o přestupek. Dále může nastat zastavení řízení státním zástupcem. Existují případy, kdy státní zástupce řízení zastavit musí a to tehdy, pokud se skutek vůbec nestal, nejde o trestný čin, ani o přestupek, trestný čin nespáchal obviněný, trestní stíhání je nepřípustné, obviněný byl v době spáchání trestného činu nepřičetný, trestnost zanikla (uplynula promlčecí doba). Zastavit trestní řízení státní zástupce může pouze z důvodu neúčelnosti. Dál může vyšetřování dočasně skončit přerušením trestního stíhání pomocí usnesení státním zástupce, a to pokud je pachatel na útěku, pro těžkou chorobu není možné obviněného postavit před soud, obviněný má duševní chorobu, ale v době jednání byl přičetný, dále pokud se jedná o osobu s imunitou (například poslanci a velvyslanci), obviněný byl vydán do ciziny a nebo pokud se zjistilo, že byl obviněný za ten stejný čin stíhaný jiným orgánem jako za přestupek, ale výsledek tohoto řízení se nyní zdá neadekvátní a tak se podá návrh o zrušení rozhodnutí o přestupku.³⁴

3.2.3 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení

Ve zkráceném přípravném řízení se dokazování provádí obdobně jako při prověřování, avšak pouze v nejnútnejším rozsahu, aby bylo možné prokázat samotný trestný čin, jeho pachatele a také jeho následky. Důkazní prostředky se shromažďují

³³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 288-289.

³⁴ SVATOŠ, Roman. *Trestní právo procesní [přednášky]*. Letní semestr 2024.

pouze v nezbytně nutném rozsahu nezbytném pro daný případ. Co se týče odborných otázek, tak ty jsou zodpovězeny pomocí odborných vyjádření, jelikož vypracovávání znaleckých posudků znalci je časově náročné a ve zkráceném přípravném řízení je důležitý co nejrychlejší proces.³⁵

3.2.4 Dokazování při předběžném projednání obžaloby

Předběžné projednání obžaloby figuruje v trestním řízení jako samostatné (fakultativní) stadium. Toto stadium obvykle nastává po podání obžaloby státním zástupcem. Může ale také nastat v situaci, kdy byla sjednána dohoda o vině a trestu, přičemž státní zástupce podal návrh soudu k jejímu schválení. Hlavním úkolem tohoto stadia je především projednat, zda důkazy, které policejní orgán shromáždil v přípravném řízení jsou dostatečné a poskytují spolehlivý podklad pro další vedení trestního řízení.

Pokud je to nezbytně nutné pro kvalitní posouzení věci, může být v rámci předběžného projednání obžaloby provedeno i dokazování. Předseda senátu, nebo kdokoliv jiný pověřený ze senátu, mají tu možnost vyslechnout svědky, obviněného, či znalce, popřípadě provádět jiné důkazy, které by mohly mít následně vliv na rozhodování soudu v hlavním líčení.³⁶

Předběžné projednání obžaloby může skončit hned několika způsoby. Nejčastěji předseda senátu rozhodne o tom, že se nařizuje hlavní líčení, čímž se otevírá prostor pro projednání věci před soudem. Existují však i další možnosti, jak může toto stadium trestního řízení skončit, které stanoví § 188 Trestního řádu. Soud může například rozhodnout o vrácení věci státnímu zástupci k došetření, zastavení trestního řízení, nebo může nechat věc postoupit jinému příslušnému orgánu, pokud se ukáže, že se nejedná o trestný čin, ale o přestupek.³⁷

3.2.5 Dokazování v hlavním líčení

Hlavní líčení představuje nejdůležitější část trestního řízení, jelikož tvoří základní pilíř dokazování v celém trestním řízení, tedy je nutné, aby zde bylo dokazování provedené v co nejširším a nejkomplexnějším rozsahu. Právě zde probíhá klíčové provádění a následné zhodnocení všech shromážděných důkazů z přípravného řízení. Cílem dokazování v hlavním líčení je vytvoření co nejpřesnějšího a nejúplnějšího

³⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 288-289.

³⁶ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 289.

³⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 553.

skutkového základu, který umožní soudu učinit spravedlivé rozhodnutí. Na základě provedených důkazů soud posuzuje hned několik klíčových otázek. Především, jestli došlo ke spáchání trestného činu, pokud ano, zda trestný čin spáchal obžalovaný a z jakých pohnutek ale také, jaký trest (popřípadě ochranné opatření) je správné pachateli uložit.³⁸ Je ale nezbytně nutné, aby celé toto dokazování proběhlo v souladu se zásadami trestního řízení a to konkrétně zásadou presumpce neviny a volného hodnocení důkazů.

Dokazování v hlavním řízení probíhá ve více fázích, kdy každá z nich má svůj jasně daný postup a význam pro objasnění věci. Celý proces začíná přednesem obžaloby státním zástupcem, který shrne podstatné skutečnosti obžaloby a důkazy na jejichž základě byla podána. Poté dostává prostor poškozený, který se vyjádří k obžalobě popřípadě, pokud je uplatněn nárok na náhradu škody, tak i k ní. Následně je k obžalobě (popřípadě k nároku na uplatnění škody) vyslechnut i sám obžalovaný. Pokud obžalovaný odmítne v hlavním líčení vypovídat, nebo se hlavního líčení vůbec neúčastní, lze přednést jeho dřívější výpověď z protokolu. V případě, že se jeho aktuální výpověď neshoduje s výpovědí dřívější, je možné, aby ho předseda senátu na tyto odchylky upozornil a dotázal se ho na ně na základě § 207 Trestního řádu. Po výsledku poškozeného a obžalovaného přichází na řadu dokazování formou výsledků svědků, spoluobviněných, přednesem znaleckých posudků a výsledky znalců a dalších důkazních prostředků uvedených v § 209 Trestního řádu. V určitých případech lze přednést protokol o dřívější výpovědi svědka místo osobní výpovědi před soudem. To je možné, pokud soud dospěje k závěru, že není nutná osobní účast svědka na hlavním líčení, nebo pokud nastaly objektivní překážky jejich výsledku. Mezi tyto překážky patří smrt svědka, či je nezvěstný, nebo dlouhodobě v cizině, dále pokud šlo o neodkladný a neopakovatelný úkon dle § 158a, nebo pokud svědek odmítl bez oprávnění v hlavním líčení vypovídat podle § 100 (v tomto případě musí souhlasit s přednesením protokolu státní zástupce, ale i obžalovaný, to ale jen v případě, pokud se on sám na hlavním líčení účastní), či se při výsledku před soudem značně odchyluje od předešlé výpovědi.³⁹

Co se týká výsledku znalce, je možné přednést jeho znalecký posudek společně s protokolem o jeho dřívější výpovědi. Toto je možné pouze, pokud byl znalec řádně poučen před podáním posudku podle § 106 a také, pokud nejsou důvodné pochybnosti o

³⁸ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 398. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c21ad490-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

³⁹ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. s. 399.

úplnosti a správnosti, či objektivnosti posudku a státní zástupce a obžalovaný (za stejných podmínek, jako u protokolu svědka) s tímto souhlasí.

Věcné důkazy, mezi které řadíme například znalecké posudky, úřední zprávy státních institucí, či jiných orgánů a také různé listiny, jsou v rámci hlavního líčení předkládány k posouzení. Podle § 231 odst. 1 Trestního řádu se tyto důkazy veřejně přečtou, aby s jejich obsahem byli seznámeni nejen soudci, ale i ostatní strany řízení a je možné jim tyto důkazy poskytnou k jejich nahlédnutí.

Jedním z významných průlomů v procesu dokazování je ustanovení § 215 odst. 2 trestního řádu, které dává státnímu zástupci, obžalovanému a jeho obhájci právo na výslechy svědků a znalců, čímž se posiluje právo na obhajobu. Nicméně předseda senátu není vždy povinen takové provedení důkazů schválit a to konkrétně, pokud by se jednalo o výslech, při kterém by byl na vyslýchanou osobu kladen nátlak, nebo pokud by se jednalo o svědka mladšího 15 let, pro kterého by vystavení soudu mohlo znamenat psychickou újmu, nebo pokud by svědek byl nemocný, či jinak zraněný, nebo pokud by výslech svědka byl z jiného závažného důvodu nerealizovatelný. Předseda senátu má rovněž tu pravomoc přerušit takový výslech, pokud by kladl za důležité pokládat vyslýchanému otázky pro další objasnění věci. Po ukončení výslechu jednou stranou má druhá strana možnost pokládat vyslýchanému další otázky.

V závěru hlavního líčení předseda senátu musí zjistit, zda strany nechtějí provést návrhy na doplnění dokazování.⁴⁰ Hlavní líčení pak končí zpravidla vydáním rozsudku (buďto odsuzujícího v případě viny obžalovaného, nebo zprošťujícího rozsudku v případě nevinu obžalovaného), dále může nastat zastavení trestního řízení (například pokud trestný čin nespáchal obžalovaný, pokud obžalovaný zemřel, došlo k promlčení trestního stíhání, nebo pokud je jeho spáchaný čin dekriminalizován, nebo je trestní stíhání nepřipustné. Další možností je přerušení trestního řízení, například pokud je obžalovaný nemocný tak, že ho není možné postavit před soud, nebo pokud trpí vážnou duševní chorobou, nebo pokud je nutné vyčkat na rozhodnutí jiného orgánu (například pokud probíhá civilní spor, jehož výsledek je klíčový pro rozhodnutí trestního řízení).

3.2.6 Dokazování v odvolacím řízení

Odvolání je řádným opravným prostředkem, který se podává nejpozději ve lhůtě 8 dnů od vydání rozsudku oprávněnou osobou (státní zástupce, obžalovaný, osoby se

⁴⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 293.

samostatnými odvolacími právy, poškozený a také zúčastněné osoby). Odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně se podává pokud jsou skutkové, či právní vady v rozhodnutí, kvůli chybějícímu výroku a také pro porušení ustanovení o předchozím řízení.⁴¹ V odvolacím řízení se dokazování zaměřuje především na ověření, zda skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně jsou správná, úplná a dostatečně podložená provedenými důkazy. Smyslem tohoto řízení je zjistit, zda se skutek opravdu stal tak, jak je popsáno v rozsudku soudu prvního stupně a zda byly všechny podstatné okolnosti řádně objasněny. Pravidla pro provádění důkazů v odvolacím řízení jsou totožná, jako v řízení před soudem prvního stupně. To znamená, že odvolací soud může provádět další důkazy, například, když se ukáže, že původní důkazní řízení bylo neúplné, nebo došlo k procesním pochybením. Přesto je odvolací soud vázán důkazy, které byly provedeny v hlavním líčení před soudem prvního stupně. Dokazování zde však neprobíhá v takovém rozsahu, jako v hlavním líčení před soudem prvního stupně. Pokud odvolací soud zjistí, že skutková zjištění nejsou dostatečná, nebo byl vydán rozsudek na základě chybných důkazů, může rozhodnutí zrušit a věc vrátit k novému projednání soudu prvního stupně.

⁴¹ SVATOŠ, Roman. Trestní právo procesní [přednášky]. Letní semestr 2024.

4 Jednotlivé důkazní prostředky

Charakteristika důkazních prostředků obecně a jejich rozdělení jsou popsány již v předešlé kapitole „Charakteristika dokazování a důkazních prostředků“. V této kapitole budou popsány podrobně jednotlivé důkazní prostředky zvlášť.

4.1 Výpověď obviněného a obžalovaného

Celé trestní řízení se soustředí na posouzení konkrétního jednání obviněného (obžalovaného), což znamená, že právě on může OČTŘ poskytnout nejpodrobnější informace o skutku, který je mu kladen za vinu. Jeho výpověď má proto v rámci dokazování zásadní význam, i když se od ostatních důkazních prostředků značně liší v jednom podstatném ohledu. Základním rozdílem mezi výpovědí obviněného (obžalovaného) a dalšími důkazy, například znaleckými posudky, či výpovědí svědků je ten, že obviněný má na výsledku trestního řízení vždy osobní zájem, což se u již zmíněných znalců a svědků říci nedá, pokud nejsou na trestním řízení sami nějakým způsobem zainteresováni. To znamená, že výpověď obviněného může být ovlivněna jeho snahou o obhajobu. Výpověď obviněného v trestním řízení plní dvojí roli. Je nejen důkazním prostředkem jako takovým, který může brát soud v úvahu při rozhodování, ale zastává také funkci vlastní obhajoby obviněného. Obviněný má právo vypovídat ve svůj prospěch, popírat vinu, nebo naopak svou vinu doznat. Je však důležité si uvědomit, že ne každá informace vyřčená samotným obviněným se dá automaticky považovat, jako plnohodnotný důkaz. Jako příklad může být situace, kdy obviněný sdělí nějakou informaci týkající se jeho spáchaného činu, která může nasvědčovat jeho vinu, v běžném rozhovoru s jinou osobou například na obědě v restauraci, a tedy i mimo trestní řízení. V takovém případě nelze tuto informaci považovat za důkaz a je tedy potřeba tuto informaci procesně opatřit (výslechy svědků, nebo samotného obviněného).⁴²

4.1.1 Procesní postup výslechu obviněného (obžalovaného)

K zajištění přítomnosti obviněného k jeho samotnému výslechu slouží především předvolání, nebo v případě potřeby také předvedení tak, jak stanovuje § 90 TŘ. Tímto způsobem se OČTŘ snaží zajistit, aby se obviněný dostavil k výslechu a mohl tak být řádně vyslechnut.

Než se provede samotný první výslech obviněného, je potřeba zajistit jeho totožnost a také jeho osobní data (jaké jsou jeho rodinné a majetkové poměry, jeho

⁴² RŮŽEK, Antonín a Univerzita Karlova. *Trestní právo procesní*. Praha: Karolinum, 1996, s. 60.

zaměstnání, či jeho předchozí tresty). Pokud by nebylo možné zajistit jeho totožnost běžnou cestou, je nutné, aby se nejprve podrobil určitým úkonům k jeho identifikaci. K takovým úkonům patří pořízení jeho fotografií, vnější měření těla, nebo sejmutí jeho daktyloskopických stop, a to do doby, než bude jeho totožnost jednoznačně potvrzena. Dalším klíčovým krokem před výsledkem je seznámení obviněného s podstatou obvinění a také řádné poučení o jeho právech, což nám upravuje § 91 odst. 1 TŘ. Mezi základní práva obviněného patří například právo nevypovídat, možnost sám si zvolit obhájce a následně právo být vyslýchán pouze v přítomnosti jeho obhájce. Vyslýchající musí zvolit takový způsob výslechu, aby poskytl co nejkomplexnější a nejjasnější obraz o všech skutečnostech. Tento postup je upraven § 92 odst. 1 TŘ.⁴³

Výpověď obviněného představuje procesní úkon, který je činěn ústně. To znamená, že obviněný nemůže svou výpověď přednést tak, že by pouze přečetl předem připravený text, nebo ho předložil OČTŘ jako hotový dokument. Stejně tak není přípustné, aby namísto skutečného osobního výslechu pouze sepsal písemně verzi událostí a tím nahradil svou výpověď. Je tedy nezbytné, aby veškeré informace, které chce obviněný sdělit, poskytl pouze osobně v průběhu výslechu.

Výslech obviněného probíhá ve dvou fázích. První fází je monolog obviněného, který spočívá v tom, že obviněný nerušeně a souvisle vypovídá o věci, a to, aniž by mu byly kladeny jakékoliv otázky. To znamená, že vyslýchající do této výpovědi nezasahuje. Výjimkou je pouze situace, kdy by obviněný svou výpověď odbočoval k nepodstatným, či nesouvisejícím tématům. Tento přístup umožňuje obviněnému, aby měl dostatečný prostot podrobně popsat skutečnosti a svou roli v těchto skutečnostech. Druhou fází je pak dialog. Tato část výslechu spočívá v tom, že vyslýchající klade obviněnému otázky, což nám upravuje § 93 odst. 3 Tř. Smyslem dialogu je dotazování se obviněného na ty skutečnosti, které ve své výpovědi neuvedl vůbec, nebo pouze částečně. Kromě toho také dotazování slouží k prověření spravedlnosti a věrohodnosti výpovědi obviněného.⁴⁴

Je nezbytné zajistit, aby výpověď obviněného probíhala zcela bez jakéhokoliv ovlivňování. Existují pro toto určitá procesní pravidla, která zní:

⁴³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 449.

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 450.

- a) „Zákaz jakéhokoliv donucování obviněného k výpovědi, nebo k doznání a povinnost šetřit při výslechu jeho osobnosti.”
- b) „Zákaz otázek úskočných a zavádějících – tyto otázky vedou k překroucení věci, aniž by si to obviněný sám přál.”
- c) „pravidlo, je-li obviněných v téže věci více, vyslýchají se odděleně.”⁴⁵

Výpověď obviněného se vždy zaznamenává do protokolu podle § 95, a to v přímé řeči a pokud možno, tak co nejvíce doslovně. Po sepsání tohoto protokolu, má obviněný právo, aby mu bylo umožněno do tohoto protokolu nahlédnout a přečíst si ho. Obviněný má také právo, aby mohl požádat o doplnění určitých skutečností do tohoto protokolu.

Za naprosto stejných podmínek se také vyslýchá osoba podezřelá ze spáchání trestného činu (§ 76 odst. 3-6 TŘ).

4.2 Výpověď svědka

Výpověď svědka představuje nejčastější používaný důkazní prostředek v trestním řízení, a proto hraje klíčovou roli při rozhodování o dané věci.

„Svědka je osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o skutečnostech, které vnímala svými smysly, tedy viděla, slyšela, jinak bezprostředně vnímala, proto je svědek nezastupitelnou osobou.”⁴⁶

Aby se osoba mohla stát svědkem, musí být splněno několik podmínek. Těmi podmínkami jsou:

- a) Jeho výpověď musí proběhnout před příslušným OČTŘ.
- b) Musí být schopen vnímat události a vypovídat o okolnostech případu.
- c) Nesmí být v dané věci zároveň obviněným.
- d) Nesmí být ani spoluobviněným v dané věci.

⁴⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 301.

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023.

- e) Musí být osobou odlišnou od OČTŘ, či jiných osob zapojených do trestního řízení (příkladem mohou být znalci, nebo obhájci), ovšem poškozený již v dnešní době může být současně i svědkem.⁴⁷

4.2.1 Základní práva a povinnosti svědka

Trestní řád stanovuje svědkovi určitá práva a povinnosti. Mezi základní povinnosti svědka patří:

- a) Povinnost svědčit § 97 Tř.

Svědék je povinen vypovídat pouze o skutečnostech, které jsou mu známy o trestném činu, pachateli trestného činu a také o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Měl by vypovídat pouze o tom, co sám vnímal svými smysly, nikoliv hodnotit důkazy, nebo vyvozovat závěry.

- b) Povinnost dostavit se na předvolání § 98 Tř.

Pokud je svědek předvolán OČTŘ, musí se dostavit k jeho výslechu. V případě, že se nedostaví a neomluví svou absenci na výslechu, může mu být udělena pořádková pokuta podle § 66 Tř. Na rozdíl od obviněného svědek nemůže být předveden policejním orgánem.

- c) Povinnost podrobit se konfrontaci a rekognici § 104a, § 104b Tř.

Svědék může být vyzván k účasti na konfrontaci s jinou osobou, nebo k rekognici k identifikaci osoby, nebo předmětu.

- d) Povinnost podrobit se odborným vyšetření a jiným úkonům.

Svědék může být povinen podstoupit vyšetření duševního stavu znalcem § 118 TŘ., dále se podrobit tělesné prohlídce, odběru krve, či jiným odborným úkonům souvisejícím se zásahem do tělesné integrity, pokud to má pro trestní řízení význam podle § 114 TŘ.. Svědek může být vyzván k napsání potřebného počtu slov pro ověření pravosti rukopisu § 101 odst. 4 TŘ., nebo také podstoupit úkony ke zjištění totožnosti svědka § 114 TŘ. (například sejmutí daktyloskopických stop, nebo pořízení fotografií).

Svědék má rovněž svá určitá práva, kterými jsou:

- a) Právo odepřít výpověď § 100 TŘ. a zákaz výslechu svědka § 99 TŘ.

Svědék může odepřít výpověď v určitých situacích, například pokud by svou výpovědí mohl způsobit trestní řízení sobě, nebo osobě sobě blízké (rodičům,

⁴⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 302.

svým potomkům, sourozencům, manželovi, či druhovi, nebo jiným osobám v rodinném poměru). Toto právo mají také poslanci a senátoři, pokud se má výslech týkat skutečností, které souvisejí s jejich mandátem. Toto právo mají nadále i po skončení jejich mandátu. Dále mohou odepřít svou výpověď i soudci Ústavního soudu, a to ze stejných důvodů, jako poslanci a senátoři, a to i po tom, kdy přestanou být soudcem Ústavního soudu.

Existují i případy, kdy je výslech dané osoby přímo zakázán. Jde o situace, kdy by se výslech týkal utajovaných skutečností chráněných zákonem. Je však možné, aby této povinnosti byl svědek zproštěn příslušným orgánem.

- b) Svědek má právo vypovídat v mateřském jazyce a na tlumočníka § 2 odst. 14 a § 28 TŘ.

Svědek může vypovídat v jazyce, kterému rozumí, a který ovládá. Pokud však neovládá žádný jazyk, kterým by mohl svědek vypovídat, je možné, aby mu byl sehnán tlumočník.

- c) Právo na právní pomoc.

Svědek si může zvolit svého právního zástupce, který ho bude při výslechu doprovázet a poskytne mu potřebnou právní podporu.

- d) Právo na ochranu osobních údajů.

Svědek může požadovat, aby v protokolu o úkonu trestního řízení nebyly uvedeny jeho citlivé údaje (adresa bydliště, doručovací adresa, místo výkonu povolání, zaměstnání, či podnikání, jeho majetkové a rodinné poměry).

- e) Právo ohroženého svědka na informace o pobytu obviněného, či odsouzeného § 103 TŘ.

Pokud svědek čelí ohrožení, má právo být informován o místě pobytu osoby, proti které svědčí, například při jejím propuštění z výkonu trestu.

- f) Právo ohroženého svědka na poskytnutí ochrany.

Pokud je důvodné podezření, že by mohl být svědek v ohrožení, je možné mu poskytnout ochranu prostřednictvím policejní ochrany, nebo zařazením do programu na ochranu svědků.

- g) Právo na úhradu svědeckého § 104 TŘ.

Svědek má nárok na náhradu výdajů spojených s výslechem, například proplacení cestovních nákladů, nebo ušlé mzdy.⁴⁸

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. Trestní právo procesní: 1. vydání. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s. - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2007, s. 749.

4.2.2 Výslech svědka mladšího 15 let

Trestní řád stanovuje pravidla pro výslech osob mladších 15 let, jelikož takový výslech by mohl negativně ovlivnit jejich duševní a mravní vývoj § 102 TŘ., z tohoto důvodu je nutné, aby byl výslech veden obzvláště šetrně a s cílem minimalizovat nutnost jeho opakování. Při výslechu je potřebné, aby byl přibrána osoba se zkušenostmi s výchovou mládeže (například pedagog), který pomůže zajistit vhodné vedení výslechu. Novela trestního řádu č. 265/2001 dává této osobě určité pravomoci. Umožňuje této osobě nejen sledovat průběh celého výslechu, ale může také navrhnout odložení výslechu, nebo přerušování, či dokonce ukončení výslechu dítěte, pokud by to bylo v zájmu vyslýchaného dítěte. Pokud se nejedná o nutný procesní úkon, OČTŘ tomuto návrhu většinou vyhoví.

Výslech dítěte mladšího 15 let se považuje za neopakovatelný úkon podle § 160 odst. 4 TŘ., což znamená, že se obvykle koná pouze jednou a zpravidla v přípravném řízení. V dalším průběhu trestního řízení se obvykle místo výslechu pouze přednese protokol a dřívější výpovědi.

Pokud to přispěje k lepšímu průběhu výslechu dítěte, je možné, aby byli výslechu přítomni i rodiče. Toto je možné pouze v případě, že rodiče nemají osobní zájem na trestním řízení a nemohou tak ovlivňovat výpověď svého vyslýchaného dítěte. Jejich přítomnost však nenahrazuje odborný dohled pedagoga, nebo jiné specializované osoby.⁴⁹

4.2.3 Spolupracující svědci

V některých případech svědci vypovídají tak, jak OČTŘ očekávají. Může se však stát, že i když svědek vypovídá podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, jeho výpověď nemusí být zcela pravdivá. Při posuzování výpovědi a její důvěryhodnosti je proto nutné zohlednit různé subjektivní i objektivní faktory, které mohou ovlivnit danou výpověď. Patří sem například vnější okolnosti, které mohou ovlivňovat svědka, dále jeho schopnost správně vnímat skutečnosti, zapamatovat si je a následně věrně reprodukovat. K posouzení spolehlivosti výpovědi mohou OČTŘ sloužit i poznatky soudní psychologie, které pomáhají lépe porozumět tomu, jak si lidé pamatují a interpretují události.⁵⁰

⁴⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 315.

⁵⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 315.

4.2.4 Nespolupracující svědci

Další skupinou svědků jsou nespolupracující svědci, tedy osoby, jejichž výpověď se z různých důvodů odchyluje od očekávané pravdivosti a spolehlivosti. Mezi takové svědky můžeme zařadit například ty, kteří během hlavního líčení vypovídají odlišně než v přípravném řízení. Dále jsou to osoby, které buďto vědomě, či nevědomě zatajují určité skutečnosti, které jsou důležité pro trestní řízení a tím může být trestní řízení i značně ovlivněno. Dalšími nespolupracujícími svědky mohou být tací, kteří záměrně poskytují nepravdivou výpověď, a to buď ve prospěch, či neprospěch obviněného, přičemž stejným způsobem vypovídají jak v přípravném řízení, tak i v dalším průběhu trestního řízení. Takové jednání může být ovlivněno různými faktory, například strachem, loajalitou, či snahou ovlivnit výsledek řízení.⁵¹

4.3 Odborné vyjádření a znalecké posudky

4.3.1 Odborná vyjádření

Podle § 105 trestního řádu může OČTŘ vyžádat odborné vyjádření, pokud je potřeba objasnit skutečnosti, které nelze posoudit bez odborných znalostí v určitém oboru. Odborná vyjádření slouží jako listinný důkaz a mohou být poskytnuta osobami, nebo institucemi, které jsou tomu příslušné. Takovými orgány, které mohou poskytovat odborná vyjádření jsou znalci, znalecké kanceláře, či fyzické a právnické osoby, které mají příslušné odborné znalosti. Odborné vyjádření je spíše stručným stanoviskem k určité otázce a může být použitý jako důkazní prostředek. Využívá se především v jednoduchých případech, kdy není nutné vypracovat znalecký posudek. Příkladem odborného vyjádření může být lékařská zpráva poškozeného o jeho zranění. OČTŘ tak musí zvážit, zda pro daný případ postačí pouze stručné odborné vyjádření, nebo je nutné vypracovat komplexní znalecký posudek.⁵²

Pokud je odborné vyjádření neúplné, nejasné, nebo vnitřně rozporné je potřeba, aby ho jeho zpracovatel doplnil, nebo vypracoval odborné vyjádření nové.

⁵¹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 315.

⁵² CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 317.

4.3.2 Znalecký posudek

Jak již bylo zmíněno, znalecký posudek se od odborných vyjádření značně liší a je pouze na OČTŘ, zda je nutné vypracovat více obsáhlý znalecký posudek.

Znalcem může být zpravidla osoba, která má určité odborné znalosti a zkušenosti v určitém oboru. Znalcem může pouze osoba, která je zapsána do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a do funkce znalce jmenuje osobu ministerstvo spravedlnosti. Mezi nejčastější oblasti, ve kterých je potřeba vypracovat znalecký posudek patří například zdravotnictví, psychologie, chemie, stavebnictví a také kriminalistika a to konkrétně například oblast balistiky. Tyto odborné znalosti jsou klíčové pro objasnění skutečností, které mají význam pro trestní řízení a jeho výsledek. Důležitými rysy znalce jsou jeho nezávislost, nepodjatost a nestrannost. Znalec je osobou rozdílnou od OČTŘ, ale také se liší od procesních stran trestního řízení. Trestní řád jasně stanovuje případy, kdy je nutné přibrat k posouzení odborných otázek znalce:

- a) Pokud jde o prohlídku a pitvu mrtvoly § 105 odst. 4 a § 115 TŘ (v tuhle chvíli musí být přizváni rovnou znalci dva)
- b) Pokud jde o vyšetření duševního stavu obviněného § 116 (znalci z oboru psychiatrie) – pokud jde o vyšetření duševního stavu mladistvého, je nutné přibrat k posouzení znalce dva a to z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a také znalec z oboru pedagogiky a dětské psychologie

Pokud se nejedná o tyto konkrétní případy, pak je přibrání znalce k trestnímu řízení pouze fakultativní (nepovinné) a závisí na šířce skutečností, které je nutné objasnit. Důležité je zmínit, že pokud mají být obligatorně (povinně) přizváni dva znalci a z nějakého důvodu je přizván pouze jeden, znamenala by tato situace absolutní neúčinnost důkazu (to znamená, že by takový důkaz nemohl figurovat v trestním řízení).

Znalec je oprávněn odmítnout vypracování znaleckého posudku v určitých situacích, které jsou uvedeny v zákoně o znalcích a dále v § 99 a § 100 TŘ.

Proti vypracovanému znaleckému posudku a taktéž proti formulaci otázek podaných znalci, a také za podjatost je možné podat námitky. V případě těchto námitek, jsou posuzovány státním zástupcem a v případě řízení před soudem předseda senátu. Pokud jsou námitky oprávněny, je nutné, aby znalecký posudek vypracovala jiná osoba, nebo podle jinak formulovaných otázek.

Strany trestního řízení mohou také samy vyžádat a také předložit znalecké posudky, což nám upravuje § 89 odst. 2. Zároveň obviněný, jeho obhájce a také státní zástupce navíc mohou požádat o provedení výsledku znalce v hlavním líčení.

Znalec je k vypracování znaleckého posudku oficiálně předvolán OČTŘ. Pokud se však znalec nedostaví na předvolání, nelze ho nechat předvést. Na účasti na trestním řízení je možné ho donutit udělováním pořádkových pokut.⁵³

Znalci je také umožněno, aby byl přítomný při výsledku obviněného a také svědků a může jim v průběhu výsledku klást otázky, a to pouze ty, které se týkají vypracování znaleckého posudku.⁵⁴

4.4 Ohledání

„Ohledání je samostatným důkazním prostředkem, jehož cílem je objasnit přímým pozorováním skutečnosti důležité pro trestní řízení (§ 113 odst. 1 TŘ)”⁵⁵

Člověk (především svědek, obviněný a poškozený), věc, či místo mohou být předmětem ohledání. V opačném případě subjektem, který ohledání provádí jsou OČTŘ, v některých případech může být při ohledání přítomný i znalec a kriminalistický technik.⁵⁶ Do ohledání můžeme zařadit:

- a) Prohlídka těla a jiné podobné úkony.
- b) Prohlídka a pitva mrtvoly a její exhumace.
- c) Vyšetření duševního stavu.
- d) Ohledání věci.
- e) Ohledání místa.⁵⁷

Ohledání můžeme rozdělit také podle posloupnosti jeho provedení:

- a) Prvotní ohledání – prvotní ohledání se provádí pro získání klíčových důkazů. Ohledávané místo činu je v takovém stavu, jak ho pachatel zanechal při spáchaném trestném činu a proto je důležité ho provést co nejdříve a důkladně.

⁵³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023.

⁵⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 323.

⁵⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 327.

⁵⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 30.

⁵⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 327.

- b) Opakované ohledání – opakované ohledání se provádí v případě, že nebylo možné dokončit z nějakých důvodů prvotní ohledání. Například kvůli přehlédnutí stop, špatnému počasí, a tak dále. Opakované ohledání je tedy každé další ohledání po prvotním ohledání
- c) Doplnující ohledání – svým charakterem se podobá prvotnímu ohledání, nicméně jeho cílem je zaměřit se na části (například prostoru), či předměty, o kterých se při prvotním ohledání nevědělo a podobně⁵⁸

4.4.1 Ohledání osoby

Ohledání osoby představuje zásah do osobní svobody jedince, protože zahrnuje úkony, které se přímo dotýkají tělesné integrity jednotlivce. Do této kategorie patří úkony jako prohlídka těla a jiné podobné úkony (§ 114 TRŘ.), dále sem spadá vyšetření duševního stavu obviněného a svědka (§ 116 - § 118 TRŘ.). kromě těchto dvou případů se do ohledání osoby zahrnuje i prohlídka a pitva mrtvol a také její exhumace (§ 115 TRŘ.)

- a) Prohlídka těla a jiné podobné úkony (§ 114 TRŘ.)

Při provádění prohlídky těla je nezbytné dbát na to, aby nebyla narušena lidská důstojnost, což je úzce spojeno s článkem 10 Listiny základních práv a svobod. Tento zásah do tělesné integrity musí být prováděn opravdu citlivě a s respektem k právům dotčené osoby. Podrobit se prohlídce těla a jiným úkonům jsou povinni jak obviněný a poškozený, tak i svědek. Pokud osoba odmítne spolupracovat, má OČTŘ několik možností, jak její účast vynutit. Jedná se o udělení pořádkové pokuty § 66, nebo mohou využít možnost předvedení osoby § 98, v krajním případě dokonce překonat odpor osoby, které se prohlídka týká § 114 odst. 4. pokud jde o zkoušku krve, osoba je nutná tento úkon odebrání krve strpět. Dalšími úkony může být například odběr biologického materiálu (například odběr moči, vlasů, pachové konzervy, nebo také odběr ochlupení).

- b) Vyšetření duševního stavu obviněného a svědka § 116 a § 117 TRŘ

Pokud je potřeba vyšetřit duševní stav obviněného, či svědka, je potřeba přizvat znalce z oboru psychiatrie. Pozorování duševního stavu nesmí trvat déle než dva měsíce a tuto lhůtu lze prodloužit maximálně o jeden měsíc.

- c) Prohlídka a pitva mrtvol a její exhumace.

⁵⁸ NĚMEC, Miroslav a kol. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2010, s. 14.

Pokud je důvodné podezření, že smrt dotyčné osoby vznikla trestným činem, OČTŘ mají povinnost přizvat k trestnímu řízení znalce dva. Ohledáním těla mrtvoly a její pitvou je možné zjistit příčinu smrti, způsob a motiv usmrcení, a také totožnost usmrceného a dobu jeho usmrcení. Co se týká exhumace mrtvoly, je možné ji nařídit v přípravném řízení státním zástupcem, nebo předsedou senátu.⁵⁹

4.4.2 Ohledání místa činu

„Ohledání místa činu se rozumí ohledání zpravidla přirozeně ohraničené části prostoru (například místnosti, mýtiny v lese při vraždě, parkoviště při odcizení automobilu, silnice a přilehlé okolí při autonehodě), které v sobě často zahrnuje i ohledání mrtvoly, předmětů, stop a dokumentů, které se nacházejí na takovém místě”⁶⁰

Cílem ohledání je vytvořit si celkové představy o místě činu, charakteru místa, rozložení předmětů na takovém místě a rozloze místa činu. Místo činu v podstatě představuje součást materiálního prostředí, ve kterém vznikly určité změny v souvislosti se spáchaným trestným činem.⁶¹

4.5 Důkazy věcné a listinné

4.5.1 Důkazy věcné

Věcné důkazy představují předměty, které mohou potvrdit, nebo vyvrátit určitou skutečnost, která je důležitá pro trestní řízení. Hrají klíčovou roli při objasňování trestného činu a také jeho pachatele. Tyto důkazy mohou být buď usvědčující, či ospravedlňující (například pokud se na vražedné zbrani najdou otisky prstů, které však nepatří obviněnému). Do věcných důkazů se řadí:

- a) Nástroje, kterými byl spáchán trestný čin (například nůž, střelná zbraň, nebo jiné předměty, které byly k trestnému činu využity).
- b) Předměty, na kterých byl spáchán trestný čin (například vypáčená pokladna, rozbitá starožitná váza, rozbitá výloha obchodu a podobně).

⁵⁹ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 456. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd4d9180-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

⁶⁰ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 456. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd4d9180-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

⁶¹ NETT, Alexander. *Trestní právo procesní: (obecná část)*. Brno: Masarykova univerzita, 2000, s. 317.

- c) Stopy trestné činnosti.
- d) Věci, které pocházejí z trestné činnosti (například nelegálně dovezené zboží ze zahraničí, nebo předměty získané podvodem, či krádeží).
- e) Listiny, které mají význam nikoliv svým obsahem, ale jiným způsobem (například dokument, při zjišťování pravosti rukopisu, nebo jiných forenzních analýzách).

Věcné důkazy mohou být získány různými způsoby. OČTŘ mají několik nástrojů, jak tyto předměty zajistit pro potřeby trestního řízení. Příkladem může být vydání a odnětí věci (§ 78 § 79 TR), kdy osoba může být vyzvána k vydání věci, pokud ji ale dobrovolně nevydá, může být věc odňata donucovacími prostředky. Dalším takovým úkonem je domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků, což se využívá při důvodném podezření, že se uvnitř nachází předmět, který je důležitý pro trestní řízení. Tato prohlídka může být provedena na základě soudního příkazu. Dále je možné využít takzvané operativně pátrací prostředky, a to konkrétně zadržení, otevření a záměnu zásilek, pokud existuje podezření, že zásilka obsahuje důležité důkazy.

Jakmile jsou důkazy věcné zajištěny, podléhají dalšímu přezkumu, a to formou znaleckého posudku, nebo odborného vyjádření.⁶²

4.5.2 Důkazy listinné

Listinou se považuje materiální podklad (například papír, pergamen a tak dále), na kterém je zachycený důležitý text. Tyto listiny jsou buď soukromé (například osobní dopisy), nebo veřejné (občanský průkaz, nebo potvrzení o jeho ztrátě, či cestovní pas, ale také například maturitní vysvědčení, nebo vysokoškolské diplomy, dále sem patří i různé listiny vydané soudy, nebo jinými státními orgány)⁶³

Listinné důkazy se provádí jejich přečtením v průběhu hlavního líčení. Účastníci řízení, včetně stran, znalců a svědků mají možnost do listinných důkazů nahlédnout.

⁶² MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s.457-460. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd4d9180-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

⁶³ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 456-460. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd4d9180-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

Pokud jsou důvodné podezření o pravosti, věrohodnosti, či úplnosti listinného důkazu, je možné přizvat znalce, aby tento důkaz odborně posoudil.⁶⁴

4.6 Operativně pátrací prostředky

„Používání operativně pátracích prostředků nesmí sledovat jiný zájem, než získání skutečností důležitých pro trestní řízení.” Tyto prostředky mohou OČTŘ využívat pouze, pokud nejde sledovaného účelu dosáhnout jiným způsobem. Veškeré obrazové, zvukové a jiné záznamy, které se získají pomocí operativně pátracích prostředků, způsobem takovým, jaký stanovuje Trestní řád, je možné používat před soudem jako plnohodnotné důkazy.⁶⁵

4.6.1 Předstíraný převod § 158c

Tento operativně pátrací prostředek umožňuje OČTŘ simulovat obchodní transakci, nebo jiný právní úkon s cílem odhalit a usvědčit pachatele například při drogové trestné činnosti. Předstíraný převod se může uskutečnit pouze na základě písemného povolení od státního zástupce. Je ovšem možné, aby státní zástupce poskytl dodatečné povolení do 48 hodin, po tom, co je nutné předstíraný převod zrealizovat jakožto neopakovatelný a neodkladný úkon.⁶⁶

4.6.2 Sledování osob a věcí § 158d

Sledování osob a věcí spočívá v tajném pozorování pohybu, chování a činností osob, či věcí s cílem získat důkazy o páčání trestné činnosti. Sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové, či jiné záznamy, může být uskutečněno pouze na základě písemného povolení od státního zástupce. Sledování, jehož podstatou je zasahování do lidských práv a svobod nelze uskutečnit pouze se souhlasem státního zástupce, je k němu potřeba písemného souhlasu soudce (jde například o umístění odposlouchávacího zařízení do obydlí). Bez těchto dvou písemných povolení, je možné

⁶⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 499.

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 499.

⁶⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 500.

sledování uskutečnit pouze se souhlasem dotyčné osoby, které by se tento úkon měl týkat.⁶⁷

4.6.3 Použití agenta § 158e

Pokud je předmětem trestního řízení zvlášť závažný zločin, spáchaný organizovanou zločineckou skupinou, je potřeba využití operativně pátracího prostředku použití agenta policejním orgánem. Takovým agentem je zpravidla příslušník Policie ČR a je běžně zvykem vytvoření jeho falešné totožnosti a celkové falešné legendy jeho života (smyšlené zaměstnání, falešné záliby, rodinné poměry a tak dále). Je samozřejmé, že policejní agent zastírá jeho příslušnost u policejního orgánu. Policejní agent se využívá například k tomu, aby pronikl pod svými falešnými údaji do dané organizované zločinecké skupiny. K tomu, aby policejní orgán mohl svého agenta využít je nutné na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství povolení soudce Vrchního soudu. Státní zástupce je pak odpovědný za dohled nad dodržováním předpisů, které se pojí s tímto operativně pátracím prostředkem. Policejní agent se tímto nedopouští trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině a ani dalších uvedených trestných činů podle § 363 Trestního zákona, pokud jsou splněny všechny podmínky.⁶⁸

⁶⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 500-501.

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 501.

5 Zvláštní způsoby dokazování

Mezi zvláštní způsoby dokazování v trestním řízení patří konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě. Tyto způsoby dokazování byly do trestního řádu začleněny novelizací až v roce 2001 (zákon č. 265/2001 Sb.) a od té doby jsou tyto úkony považovány za samostatné a plnohodnotné důkazní prostředky. Pro správnost a důvěryhodnost dokazování je nezbytné, aby všechny tyto úkony byly pečlivě zdokumentovány. Dokumentace zvláštních dokazovacích prostředků probíhá podle § 55 odst. 3 TŘ, který stanovuje, jakým způsobem probíhá dokumentování těchto úkonů.

Ve většině případů se využívají moderní technické prostředky (fotodokumentace, videozáznam, zvuková nahrávka), ale i klasický písemný záznam. Společným cílem těchto úkonů je co nejpřesněji rekonstruovat skutečný průběh událostí spojených s trestným činem.⁶⁹

5.1 Konfrontace § 104a

„Konfrontace je důkazním prostředkem, jehož cílem je odstranit rozpory v předchozích výpovědích obviněného, nebo svědka a jiných obviněných, nebo svědků tak, že tyto osoby jsou před OČTŘ postaveny tváří v tvář.”⁷⁰

Konfrontace slouží především k odstranění rozporů ve výpovědích jednotlivých osob zúčastněných trestního řízení (obviněný a svědci). Tento proces se využívá nejen pro objasnění rozporů mezi výpověďmi, ale často slouží i jako možnost, jak získat nové důkazy, které mohou přispět k objasnění skutečností. Důležitou změnou je novelizace trestního řádu, která stanovila, že konfrontace se provádí pouze v řízení před soudem. To znamená, že pokud se v přípravném řízení objeví rozpory ve výpovědích, řeší se jinými způsoby. Konfrontaci lze uskutečnit až poté, co všechny osoby, které se mají konfrontace podrobit, jsou všechny řádně vyslechnuty. Ačkoliv trestní řád vyloženě neupravuje mezi kolika osobami je možné vést konfrontaci, z praxe je jasné, že je nejlepší uskutečňovat konfrontaci pouze mezi dvěma osobami, a to proto, že při více lidech by mohlo docházet k nepřehledným situacím. Protokol o konfrontaci musí být dokumentován velmi důkladně. Výpovědi osob se do něj zaznamenávají doslovně a v přímé řeči, aby bylo zajištěno, že nedojde k žádné dezinterpretaci, nebo zkreslení jejich výroků.

⁶⁹ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 461. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:dd4d9180-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>.

⁷⁰ ČÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 462.

Pokud jde o konfrontaci mladistvých, zákon k ní přistupuje velmi obezřetně. Konfrontace mladistvého je možné uskutečnit pouze ve výjimečných případech, výhradně v řízení před soudem.⁷¹

5.2 Rekognice § 104b

„Rekognice, respektive poznávací řízení je důkazním prostředkem, spočívajícím v tom, že podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznává a tím ztotožňuje konkrétní osobu, či věc.“⁷²

Rekognice se považuje za neodkladný a neopakovatelný úkon, což znamená, že by měla být provedena co nejdříve, a aby nebylo nutné ji opakovat. Pro zajištění objektivit je nutné, aby se rekognice účastnila i osoba, která není na věci nijak zainteresována. V praxi se nejčastěji využívá rekognice k identifikaci osob, nebo věcí, kdy ve většině případů je poznávací osobou svědek (může to být i podezřelý a obviněný). Poznávaná věc či osoba, nesmí být poznávajícímu ukázána před samotnou rekognicí.

Pokud má svědek (podezřelý, či obviněný) identifikovat konkrétní osobu, je mu ukázána společně s dalšími osobami s podobnými vzhledovými rysy. Specifickým případem je rekognice pomocí hlasu, pak je postup obdobný jen s tím rozdílem, že osoby hovoří v libovolném pořadí. Opět se musí jednat o osoby s podobnými hlasovými vlastnostmi (například podobná barva hlasu, nebo stejný přízvuk).

Rekognice věcí probíhá tak, že je poznávací osobě ukázána skupina věcí stejného druhu, mezi kterými se nachází předmět, který má být poznán.

Dále se v určitých případech provádí takzvaná skrytá rekognice. Při této rekognici poznávající osoba nepříjde do přímého kontaktu s osobou, kterou má identifikovat. Tento postup se využívá hlavně v případech, kdy by mohl být svědek, nebo oběť trestného činu vystavena nepříjemné, či velmi stresující konfrontaci s obviněným. Při takové rekognici je podezřelý pozorován přes jednosměrné sklo, nebo pomocí jiného technického prostředku (například fotografie).

⁷¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 472-473.

⁷² ČÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 473.

Osoba, která se má podrobit rekognici nemá to oprávnění ji odmítnout. Pokud by se rekognici bránila, je možné ji k tomuto úkonu donutit pomocí pořádkových pokut, nebo pomocí předvedení.⁷³

5.3 Vyšetřovací pokus § 104c

„Vyšetřovací pokus je důkazní prostředek, jímž se v uměle vytvořených, nebo obměňovaných podmínkách prověřují nebo upřesňují skutečnosti zjištěné v trestním řízení, popřípadě jímž mají být zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.“

Vyšetřovací pokus, který se provádí v rámci přípravného řízení, vyžaduje přítomnost alespoň jedné osoby, která není na dané věci přímo zúčastněná. Pokud si to situace vyžaduje na základě všech doposud zjištěných skutečností, může být k pokusu přizván také znalec, svědek, nebo poškozený. Je však důležité zdůraznit, že osoby, které mají právo odmítnout výpověď, nemohou být k účasti na vyšetřovacím pokusu žádným způsobem nuceny. Pokud by jejich přítomnost byla pro, pokud nezbytná a oni by se ho odmítli zúčastnit, pak by nebylo možné vyšetřovací pokus zrealizovat a provést.⁷⁴

Vyšetřovací pokus je možné provést pouze experimentální metodou, přičemž se při něm zpravidla zkoumá pouze jeden konkrétní jev. To znamená, že vyšetřovací pokus může být opakován několikrát za sebou a ve většině případů jsou podmínky pro další pokusy nějakým způsobem upraveny tak, aby bylo možné dosáhnout požadovaných výsledků co nejpřesněji.⁷⁵

5.4 Rekonstrukce § 104d

„Rekonstrukce se koná, má-li být obnovena situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.“

Rekonstrukce je často zaměřována s vyšetřovacím pokusem, jelikož oba úkony mají totožný cíl, a to objasnit okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán. Hlavní rozdíl mezi nimi však spočívá v přístupu. Rekonstrukce se zaměřuje především na znovuvytvoření situace, skutkových okolností, nebo předmětů souvisejících se spáchaným trestným

⁷³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 477.

⁷⁴ ČISAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 337.

⁷⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001.s. 369.

činem, zatímco vyšetřovací pokus slouží k experimentálnímu ověření a opakování podmínek, za kterých k trestnému činu došlo. Přestože se jedná o odlišné metody, právní postup při rekonstrukci se řídí stejnými ustanoveními, jako při vyšetřovacím pokusu.⁷⁶

5.5 Prověrka na místě § 104d

„Prověrka na místě je důkazní prostředek spočívající v doplnění nebo upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu, a to zpravidla za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo poškozeného/svědka.”

Účast osoby, jejíž výpověď je ověřována prověrkou na místě, musí být zcela dobrovolná. Tento úkon se využívá především v případech, kdy se obviněný během páchaní jednotlivých částí trestného činu pohyboval na různých místech, nebo pokud ukryl odcizené věci na více lokalitách a je ochoten všechny tyto místa OČTŘ ukázat. Prověrka na místě tak pomáhá upřesnit a potvrdit informace získané výpovědí. Stejně jako u vyšetřovacího pokusu platí, že průběh prověrky na místě je upraven stejnými ustanoveními.⁷⁷

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 478.

⁷⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 338.

6 Výzkumné šetření

6.1 Cíl výzkumu

Primárním cílem výzkumu bylo zjištění které důkazní prostředky se nejčastěji policejními orgány využívají při řešení různých druhů trestné činnosti.

6.2 Výzkumná otázka

Hlavní výzkumnou otázkou potřebnou pro vyhodnocení stanoveného cíle:

1. Který důkazní prostředek je nejčastěji používaný policejními orgány při řešení různých druhů kriminality?

6.3 Metodika

6.3.1 Metodika sběru dat

Výzkumné šetření bylo koncipováno kvalitativně. Kvalitativní výzkumná strategie dle Hendla spočívá v tom, že se na začátku výzkumu vybere téma a určí se základní výzkumné otázky. Hendl uvádí, že výzkumné otázky může výzkumník během výzkumu, sběru a analýzy dat doplňovat. Proto je někdy kvalitativní výzkum považován za tzv. „pružný“ typ výzkumu. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k odpovědi na výzkumné otázky. Dle Hendla probíhá sběr dat během kvalitativního výzkumu v delším časovém intervalu. Výhodou kvalitativní výzkumné strategie je hloubkové prozkoumání, osobní kontakt výzkumníka s komunikačními partnery v terénu.⁷⁸

6.3.2 Technika sběru dat

Při kvantitativním výzkumu měla být využita technika sběru dat řízených rozhovorů. Komunikačním partnerům byly zaslány otázky písemně, a to konkrétně otevřené otázky, aby se mohli komunikační partneři podrobněji, tedy více do hloubky, vyjádřit a mohli si svou odpověď lépe promyslet.

6.3.3 Výzkumný soubor

Cílová skupina tvořila záměrný výběr. Jednalo se jak o činné příslušníky Policie České republiky, tak i bývalé příslušníky Policie ČR.

⁷⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. 2012, 407 s.

1. Plukovník s policejní praxí 32 let, který v současné době působí na policejním prezídiu, konkrétně Úřad služby kriminální policie a vyšetřování
2. Podpraporčík, vrchní asistent s policejní praxí 3 roky, v současné době působící na Obvodním oddělení Policie Tábor
3. Poručík s policejní praxí 30 let, s již ukončenou působností na Odboru hospodářské kriminality Tábor
4. Nadpraporčík s policejní praxí 22 let, s ukončenou působností na Obvodním oddělení Policie Veselí nad Lužnicí, aktuálně působící u Městské Policie Týn nad Vltavou

6.3.4 Realizace výzkumu

Výzkum byl realizován v průběhu března 2025, kdy byly komunikačním partnerům zaslány otevřené otázky, a na základě jejich odpovědí jsou výsledky zpracovány do tabulky a příloh, které jsou součástí této bakalářské práce.

6.3.5 Analýza dat

Data jsou analyzována pomocí kvalitativní strategie, přičemž byla využita metoda dotazování pomocí strukturovaného rozhovoru, a to konkrétně zasláním otázek v písemné podobě čtyřem komunikačním partnerům.

6.3.6 Etika výzkumu

Všichni informanti byli seznámeni s tématem a cílem výzkumu. Dále byli ujištěni, že získané informace budou použity pouze pro účely této práce a bude zachována jejich anonymita. Nikde není uvedeno žádné jméno studenta VŠERS, ani není rozlišováno mezi třídami. Výzkum proběhl v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů ve znění pozdějších předpisů.

6.3.7 Výsledky

Vedlejším cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké důkazní prostředky jsou nejčastěji využívány policejními orgány. K získání kvalitních výsledků sloužily strukturované rozhovory s příslušníky Policie ČR, přičemž jim bylo zasláno 10 otevřených otázek, které zněly:

1. U jakého útvaru Policie ČR v současné době pracujete, nebo jste pracoval, a jak dlouhá je/byla Vaše praxe?

2. Který důkazní prostředek je dle Vašeho názoru nejčastěji používaným při řešení různých druhů kriminality? (vyberte, se kterým druhem kriminality jste se nevíce zabýval)
- **Násilná -**
 - **Majetková –**
 - **Mravnostní –**
 - **Extremistická –**
 - **Hospodářská –**
 - **Organizovaná –**
 - **Počítačová -**
3. Který důkazní prostředek považujete za nejdůvěryhodnější/nejspolehlivější a z jakého důvodu?
4. Který důkazní prostředek považujete naopak za nejméně důvěryhodný a proč?
5. Je podle Vás některý důkazní prostředek, v souvislosti s vývojem moderní společnosti (moderní technologie atd.) , který je dnes využíván více, než dříve?
6. Jaký zvláštní způsob dokazování (rekognice, rekonstrukce, konfrontace, vyšetřovací pokus a prověrka na místě), je dle Vašeho názoru nejvíce využíván?
7. Jaký zvláštní způsob dokazování je podle Vás naopak nejméně využíván?
8. Jaké jsou nejčastější problémy/komplikace při získávání důkazních prostředků?
9. Jakým způsobem se v praxi ověřuje pravost a spolehlivost jednotlivých důkazních prostředků?

Níže je uvedena tabulka se všemi zaznamenanými odpověďmi čtyř komunikačních partnerů na konkrétní otázky:

Tabulka č. 1

Otázky/respondenti	Plukovník	Podpraporčík	Komisař	Nadpraporčík
Místo působení a délka praxe?	Policejní prezidium – praxe 32let	Obvodní oddělení – praxe 3 roky	Odbor hospodářské kriminality – praxe 30 let	Obvodní oddělení – praxe 22 let
Nejčastěji používaný důkazní prostředek obecně?	výpovědi a znalecké posudky	výpovědi a vytěžení sociálních sítí	výpovědi a odposlechy	výpovědi a znalecké posudky
Nejčastěji používaný důkazní prostředek u různého druhu trestné činnosti?	Násilná: výpovědi a znalecké posudky + hospodářská: listinné důkazy a výpovědi	Majetková: kamerové záznamy a daktyloskopie + hospodářská: listinné důkazy a odposlechy	Hospodářská: odposlechy a listinné důkazy + počítačová: vytěžení komunikace ze sociálních sítí	Majetková: kamerové záznamy + násilná: výpovědi a znalecké posudky + hospodářská: listinné důkazy
Nejdůvěryhodnější důkazní prostředek a proč?	biologické stopy – nezpochybnitelné	FODAGEN (fotografie, daktyloskopické stopy a genetika)	domovní prohlídka a odposlechy – zúžený prostor pro obhajobu	biologické stopy – nezpochybnitelné
Nejméně důvěryhodný důkazní prostředek?	pachové stopy	výpovědi – ne vždy vyslyšení uvádějí pravdivé skutečnosti	žádný	žádný
Důkazní prostředek, který je dnes více využíván, než dříve?	vyhodnocování biologických stop a nové vyhodnocovací programy	genetika	vytěžování sociálních sítí	vytěžování sociálních sítí
Nejvíce využívaný zvláštní způsob dokazování?	rekonstrukce TČ	nelze odpovědět	rekognice	rekognice a konfrontace
Nejméně využívaný zvláštní způsob dokazování?	konfrontace	nelze odpovědět	vyšetřovací pokus	vyšetřovací pokus
Komplikace/problémy při získávání důkazních prostředků?	jejich nestálost (počasí, roční období, doba od vytvoření po zajištění)	nadměrná byrokracie	dodržení procesních postupů a odlišný pohled PČR, státního zástupce a soudů	nesoučinnost osob zúčastněných na trestním řízení
Jak se ověřuje jejich pravost/spolehlivost?	komparací s ostatními důkazními prostředky	Odbor kriminalistické techniky a expertíz	prověrka výpovědi a znalecká zkoumání	komparací všech důkazních prostředků

Tabulka č. 1 - Výsledky výzkumného šetření: vlastní zdroj

7 Diskuse

Na základě poznatků z teoretické části lze konstatovat, že dokazování je opravdu klíčovým prvkem celého trestního řízení a je upraveno nespočtem právních předpisů a zásad, které formují jeho podobu a průběh. Dokazováním a jeho charakteristikou se zabírala kapitola druhá – „Základní charakteristika dokazování a důkazních prostředků“, ve které bylo shrnuto několik základních pojmů, které jsou důležité pro utvoření nějakého základního povědomí. Dále zde byly vytyčeny jeho zásady, které samotné dokazování ucelují a dávají mu určitý směr, kterým by se dokazování mělo vést. Třetí kapitola se zabývala samotným průběhem dokazování a to jeho fázemi, které začínají prvotním vyhledáváním důkazů, až po konečné hodnocení důkazů. Hlavní doménou této kapitoly bylo popsání průběhu dokazování v jednotlivých stádiích trestního řízení. Nejdůležitější kapitolou je však kapitola čtvrtá, která se zabývá charakteristikou jednotlivých důkazních prostředků. Nejdůležitější je nazvána proto, protože úzce souvisí s vedlejším cílem této bakalářské práce, a to z toho důvodu, jelikož pojednává právě o důkazních prostředcích a vedlejší cíl má za úkol zmapovat, které z důkazních prostředků jsou v praxi policejním orgánem nejčastěji používány. Na základě studia literatury a tedy i obsahu čtvrté kapitoly je zřejmé, že nejčastěji používaným důkazním prostředkem je výpověď svědka a hned v jeho závěsu výpověď obviněného (obžalovaného). Tyto dva důkazní prostředky jsou nejvíce využívány díky jejich relevanci při konečném rozhodnutí soudu, ovšem pouze pokud se prokáže pravdivost skutečností zjištěných na základě těchto výpovědí. Třetím nejčastěji používaným důkazním prostředkem jsou dle teorie znalecké posudky, a to hlavně proto, že dokážou objasnit určité odborné skutečnosti a také proto, že jsou naprosto objektivní a nestranný v posuzování těchto skutečností. Kapitola pátá pak vytváří přehled a povědomí o takzvaných zvláštních způsobech dokazování, které při objasňování skutečností policejní orgán využívá. Z teorie je zřejmé, že nejčastější zvláštní způsob dokazování používaný policejním orgánem je konfrontace a rekognice.

Další částí této práce je kapitola šestá – „Výzkumné šetření.“ Toto šetření bylo provedeno na základě provedených strukturovaných rozhovorů, kdy bylo čtyřem komunikačním partnerům (příslušníkům Policie ČR) zasláno písemně deset předem připravených otázek, na které pak samotní komunikační partneři také písemně odpovídali. Rozhovory byly provedeny písemně z toho důvodu, že mohli mít dotazovaní příslušníci Policie ČR větší čas na promyšlení svých odpovědí a tím došlo k získání opravdu kvalitních dat pro utvoření závěru ze stanoveného vedlejšího cíle. Z odpovědí komunikačních partnerů vyplývá, že v praxi jsou nejpoužívanějším důkazním

prostředkem obecně výpovědi, a to jak svědků, tak obviněných, či poškozených. Což znamená, že teorie i praxe se opravdu shodují. Avšak toto se netýkalo kriminality hospodářské, kde se odpovědi všech čtyř komunikačních partnerů lišily od těch ostatních. V případě hospodářské kriminality jsou podle dotázaných nejpoužívanějším důkazním prostředkem listinné důkazy ať už jakékoliv účetní výkazy, či smlouvy. Dále v odpovědích často zaznívaly i důkazní prostředky jako znalecké posudky, ale i odposlechy, nebo vytěžení záznamů komunikace ze sociálních sítí, či daktyloskopické stopy. Přesto si ale výpovědi ponechávají prvenství nejpoužívanějšího důkazního prostředku obecně pro všechny druhy kriminality pro sebe. Nicméně naopak z odpovědi jednoho komunikačního partnera je zřejmá i značná nevýhoda výpovědí o které teorie samozřejmě pojednává také a tou je, že vyslychaní ne vždy vypovídají pravdivé skutečnosti. Z toho důvodu je nutné nějakým způsobem ověřit pravdivost a spolehlivost důkazních prostředků. Ohledně ověřování pravdivosti byla položena jedna otázka komunikačním partnerům, kdy z jejich odpovědí je zřejmé, že nejčastěji probíhá toto ověření komparací všech shromážděných důkazů. Díky tomuto postupu je pak možné výpovědi považovat za opravdu relevantní důkazní prostředek v řízení před soudem, pakliže se prokáže jejich pravdivost. Všem komunikačním partnerům byla také položena otázka týkající se zvláštních způsobů dokazování, a to konkrétně četnosti jejich využití. Nejvíce používaným zvláštním způsobem dokazování podle dvou dotazovaných příslušníků ze čtyř je rekognice. Naopak nejméně používaným zvláštním způsobem dokazování je vyšetřovací pokus. Dále byla příslušníkům Policie ČR položena otázka, která se jich ptala na důkazní prostředek, který je dnes více využíván v souvislosti s vývojem moderní společnosti, kdy právě vytěžování sociálních sítí vyšlo z jejich odpovědí jako ten důkazní prostředek, který nabývá na četnosti použití. Jako důvod bylo dvěma respondenty uvedeno, že v dnešní době je běžné vlastnění mobilních telefonů a v souvislosti s tím být uživatelem sociálních sítí, na kterých lidé často sdílí mnoho ze svých životů, a to i dat, či informací, které mohou souviset s trestním řízením. Velmi zajímavou otázkou byla i ta, která se respondentů ptala na problémy, či komplikace při získávání důkazních prostředků. Všechny odpovědi byly velmi zajímavé a překvapivě nebyla jedna jediná odpověď, která by se opakovala. Mezi odpověďmi zazněla například nadměrná byrokracie, nesoučinnost osob, kterých se trestní řízení týká (obviněný, svědci atd.), odlišný pohled na věc Policie ČR, státních zástupců a soudů a celkové dodržení procesních postupů při získávání důkazních prostředků, nebo také nestálost důkazů od jejich vytvoření až po jejich zajištění (například kvůli počasí).

Pokud by měl být vysloven můj subjektivní názor na poznatky z výzkumného šetření, tak by bylo samozřejmé podotknout, že je tento názor postavený pouze na teoretickém šetření neboli zkoumání odborné literatury a na základě výsledků výzkumného šetření, nikoliv na základě mých zkušeností. Nejčastěji používaným důkazním prostředkem vyšly jak z teoretické, tak i části výzkumného šetření výpovědi. Z mého pohledu jsou to právě ony kvůli tomu, že představují nejpřímější a často i nejrychlejší cestu k získání relevantních informací o trestném činu. Je to mnohdy také první důkaz, se kterým může policejní orgán pracovat a na základě něj stavět další průběh vyšetřování. Výpovědi jsou také podle mého názoru univerzálním důkazním prostředkem, jelikož je lze využít u všech druhů trestné činnosti. Dalším důvodem, proč si také myslím, že jsou to právě výpovědi, které jsou nejvíce využívány jsou právě poznatky z teoretické části, kdy je zřejmé, že policejní orgán má velmi dobře zpracované metody výslechu, které umožní získat relevantní informace, ale také postupy, kterými je možné ověřit pravdivost vypovězených skutečností, které z výpovědi udělají naprosto nezpochybnitelný důkaz, pokud se vypovězené informace prokáží jako pravdivé. Celkově tedy vnímám jejich časté využití policejním orgánem jako logický důsledek jejich univerzálnosti, dostupnosti a velké důkazní hodnoty.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala problematikou dokazování a důkazních prostředků z pohledu trestního práva. Smyslem této práce bylo získání poznatků vhodných pro jejich využití v případné praxi, a celkové vytvoření širšího povědomí o dokazování a důkazních prostředcích.

Hlavním cílem, který byl v této bakalářské práci stanoven, bylo teoreticky charakterizovat dokazování a důkazní prostředky. Tento cíl byl naplněn na základě studia odborné literatury, právních předpisů a judikatury. V práci byl popsán jak samotný průběh celého dokazování a jeho fáze, tak i jednotlivé důkazní prostředky společně se zvláštními způsoby dokazování a jejich význam a právní zakotvení v českém trestním právu.

Vedlejším cílem bylo zjistit, který důkazní prostředek je v praxi nejčastěji využíván policejními orgány pro ten, který druh trestné činnosti. Tento cíl byl naplněn na základě analýzy praktických poznatků získaných prostřednictvím rozhovorů s příslušníky Policie ČR. Výsledky tohoto šetření ukázaly, že mezi nejpoužívanější důkazní prostředek patří výpovědi jak svědků, tak i obviněného, či spolupachatelů.

Celkově tato práce poskytla ucelený pohled na dokazování a důkazní prostředky a přispěla k tomu, aby bylo porozuměno, jaké důkazní prostředky hrají klíčovou roli v praxi policejního orgánu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, 960 s.
2. CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-884-0, 288 s.
3. KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní: učební text určený studentům veřejnoprávních akademií, vyšších odborných škol a posluchačům rekvalifikačních kurzů bezpečnostně-právního studia*. Praha: Armex, 2003, 200 s.
4. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*: 1. vydání. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s. - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2007, ISBN 978-80-7201-630-3, 864 s.
5. RŮŽEK, Antonín a Univerzita Karlova. *Trestní právo procesní*. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-207-9, 197 s.
6. CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, ISBN 80-86898-42-3, 304 s.
7. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, 1898 s.
8. CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, ISBN 80-7201-374-2, 757 s.
9. NETT, Alexander. *Trestní právo procesní: (obecná část)*. Brno: Masarykova univerzita, 2000, ISBN 80-210-2275-2, 380 s.
10. PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-7204-194-0, 746 s.
11. Československo. *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*. Praha: Sofiprin, [1992], s. [1 a]. ISBN 80-85391-14-7.
12. NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, 410 s.
13. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. 2012, ISBN 978-80-262-0219-6, 408 s.
14. NĚMEC, Miroslav a kol. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2010, ISBN 978-80-7251-337-6, 130 s.

15. *Trestní řád: text zákona: stav červenec 2002*. Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-634-4, 1005 s.

Elektronické zdroje

1. MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-678-6. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c21ad490-7571-11e4-abad-5ef3fc9ae867>, 1079 s.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.

Ostatní zdroje

1. SVATOŠ, Roman. Trestní právo procesní [přednášky]. Letní semestr 2024

Seznam zkratek

TŘ – Trestní řád

Odst. – odstavec

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

ČR – Česká republika

PČR – Policie České republiky

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Výsledky výzkumného šetření: vlastní zdroj	53
---	----

Seznam příloh

Příloha č. 1: strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 1 (Plukovník)

Příloha č. 2: strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 2 (Podpraporčík)

Příloha č. 3: strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 3 (Komisař)

Příloha č. 4: strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 4 (Nadpraporčík)

Přílohy

Příloha č. 1: strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 1 (Plukovník)

1. U jakého útvaru Policie ČR v současné době pracujete, nebo jste pracoval, a jak dlouhá je/byla Vaše praxe?

„Pracuji nyní na Policejním prezidiu na Úřadu kriminální policie a vyšetřování. Policejní práci vykonávám už po 32 let a moje současná hodnost je Plukovník.“

2. Který důkazní prostředek je dle Vašeho názoru nejčastěji používaným při řešení různých druhů kriminality?

- **Násilná** – „výpovědi poškozených svědků a lékařské znalecké posudky“
- **Majetková** – „Daktyloskopické a věcné stopy + záznamy z kamerových systémů“
- **Mravnostní** – „Výpovědi poškozených + svědků a znalecké posudky (lékařské a psychologické)“
- **Extremistická** – „záznamy komunikace na sociálních sítích, odposlechy telefonů + použití agenta“
- **Hospodářská** – „převážně listinné důkazy (účetnictví, různé smlouvy a podobně) + výpovědi“
- **Organizovaná** – „výpovědi členů organizované skupiny (pokud spolupracují) + odposlechy telefonů a sledování osob a věcí“
- **Počítačová** – „sledování internetové komunikace a znalecké posudky“

3. Proč se podle Vás tento důkazní prostředek využívá nejčastěji?

„Pokud jde o výpovědi, tak tam je klíčové bezprostřední vnímání situace a u znaleckých posudků je hlavní důvodem objektivita.“

4. Který důkazní prostředek považujete za nejdůvěryhodnější/nejspolehlivější a z jakého důvodu?

„Nejdůvěryhodnějším považuji biologické stopy – DNA.“

5. Který důkazní prostředek považujete naopak za nejméně důvěryhodný a proč?

„V současné době to jsou pachové stopy.“

6. Je podle Vás některý důkazní prostředek, v souvislosti s vývojem moderní společnosti (moderní technologie atd.), který je dnes využíván více než dříve?

„Řekl bych že se dnes víc využívá vyhodnocování biologických stop a taky nové vyhodnocovací systémy a programy.“

7. Jaký zvláštní způsob dokazování (rekognice, rekonstrukce, konfrontace, vyšetřovací pokus a prověrka na místě), je dle Vašeho názoru nejvíce využíván?

„Nejvíce určitě používáme rekonstrukci T.Č.“

8. Jaký zvláštní způsob dokazování je podle Vás naopak nejméně používán?

„Podle mě nejméně používáme konfrontaci.“

9. Jaké jsou nejčastější problémy/komplikace při získávání důkazních prostředků?

„Je to nestálost důkazních prostředků (počasí, roční období, doba od vytvoření až po jejich zajištění.“

10. Jakým způsobem se v praxi ověřuje pravost a spolehlivost jednotlivých důkazních prostředků?

„Pravost ověřujeme komparací s ostatními důkazními prostředky.“

Příloha č. 2: Strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 2 (Podpraporčík)

1. U jakého útvaru Policie ČR v současné době pracujete, nebo jste pracoval, a jak dlouhá je/byla Vaše praxe?

„V současné době pracuji na Obvodním oddělení Tábor, zatím 3 roky a moje momentální hodnost je Podpraporčík.“

2. Který důkazní prostředek je dle Vašeho názoru nejčastěji používaným při řešení různých druhů kriminality?

- **Násilná** – „svědecké výpovědi + forenzní důkazy jako DNA, krevní stopy a další biologické stopy“
- **Majetková** – „daktyloskopie a také kamerové záznamy, nebo výpovědi poškozených“
- **Mravnostní** – „výpovědi poškozených ve valném množství případů a genetika“
- **Extremistická** – „vytěžení sociálních sítí, popřípadě jiných telekomunikačních služeb“
- **Hospodářská** – „Listinné důkazy a odposlechy hovorů, nebo záznamy komunikace“
- **Organizovaná** – „použití agenta, odposlechy a výpovědi poškozených, nebo spolupracujících spolupachatelů na organizované zločinecké skupině“
- **Počítačová** – „spolupráce s OAKK (Oddělení analýzy a kybernetické kriminality) a digitální stopy + výpovědi poškozených“

3. Proč se podle Vás tento důkazní prostředek využívá nejčastěji?

„Protože je v dnešní době velice rozsáhlé vlastnit kamerové systémy už kvůli jejich cenové dostupnosti.“

4. Který důkazní prostředek považujete za nejdůvěryhodnější/nejspolehlivější a z jakého důvodu?

„Řekl bych, že FODAGEN je v mé praxi nejdůvěryhodnější, což je vlastně zkratka slov fotografie, daktyloskopické stopy a genetika a nejdůvěryhodnější je podle mě z toho důvodu, že se v podstatě jeho výsledky nedají zpochybnit.“

5. Který důkazní prostředek považujete naopak za nejméně důvěryhodný a proč?

„Asi bych za nejméně důvěryhodný prostředek uvedl výpovědi a to proto, že vyslýchání ne vždy uvádějí pravdivé skutečnosti.“

6. Je podle Vás některý důkazní prostředek, v souvislosti s vývojem moderní společnosti (moderní technologie atd.), který je dnes využíván více než dříve?

„Podle mě to je genetika, která je dnes více používána než dříve.“

7. Jaký zvláštní způsob dokazování (rekognice, rekonstrukce, konfrontace, vyšetřovací pokus a prověrka na místě), je dle Vašeho názoru nejvíce využíván?

„Doposud nemám zkušenosti s žádným z nich, tudíž nemohu odpovědět.“

8. Jaký zvláštní způsob dokazování je podle Vás naopak nejméně používán?

„Stejně jako u předešlé otázky, nemohu odpovědět.“

9. Jaké jsou nejčastější problémy/komplikace při získávání důkazních prostředků?

„Limitace způsobené nadměrnou byrokracií.“

10. Jakým způsobem se v praxi ověřuje pravost a spolehlivost jednotlivých důkazních prostředků?

„V mnoha případech je to možnost využití OKTE, což je Odbor kriminalistické techniky a expertiz.“

Příloha č. 3: Strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 3 (komisař)

- 1. U jakého útvaru Policie ČR v současné době pracujete, nebo jste pracoval, a jak dlouhá je/byla Vaše praxe?**

„Moje poslední a nejdelší místo mého působení bylo na Odboru hospodářské kriminality. Celá moje policejní praxe byla rovných 30 let a poslední hodností jsem byl komisař – Poručík.“

- 2. Který důkazní prostředek je dle Vašeho názoru nejčastěji používaným při řešení různých druhů kriminality?**

- **Násilná** – *„Výpovědi, ohledání místa činu a odborná vyjádření“*
- **Majetková** – *„Ohledání místa činu a výpovědi“*
- **Mravnostní** – *„Výpovědi a vytěžení sociálních sítí“*
- **Extremistická** – *„Odposlechy a znalecká zkoumání“*
- **Hospodářská** – *„Jednoznačně odposlechy a listinné důkazy“*
- **Organizovaná** – *„Odposlechy a výpovědi“*
- **Počítačová** – *„Opět odposlechy a záznamy komunikace + zajištění digitálních stop jako třeba historie prohlížení na internetu“*

- 3. Proč se podle Vás tento důkazní prostředek využívá nejčastěji?**

„Zrovna tyto dva důkazní prostředky se nejčastěji používaly, protože se dají velmi těžko zpochybnit a zásadním způsobem zúží prostor pro obhajobu.“

- 4. Který důkazní prostředek považujete za nejdůvěryhodnější/nejspolehlivější a z jakého důvodu?**

„Zde bych uvedl stejnou odpověď jako u otázky druhé a třetí.“

5. Který důkazní prostředek považujete naopak za nejméně důvěryhodný a proč?

„Každý důkazní prostředek má v rámci důkazní situace svoji nezastupitelnou roli ve své jednatlivost, v souhrnu do sebe zapadají a tvoří řetězec důkazů.“

6. Je podle Vás některý důkazní prostředek, v souvislosti s vývojem moderní společnosti (moderní technologie atd.), který je dnes využíván více než dříve?

„V poslední době je určitě více rozšířené vytěžování sociálních sítí.“

7. Jaký zvláštní způsob dokazování (rekognice, rekonstrukce, konfrontace, vyšetřovací pokus a prověrka na místě), je dle Vašeho názoru nejvíce využívaný?

„Nelze jednoznačně říci. Vždy záleží na charakteru TČ, důkazní situaci, okolnosti případu atd., zpravidla se nejedná o jeden vybraný způsob, ale o jejich kombinaci. Nicméně pokud bych vybral jeden, byla by to rekognice.“

8. Jaký zvláštní způsob dokazování je podle Vás naopak nejméně používaný?

„Zde bych odpověděl obdobně, jako u předchozí otázky, ale pokud mám opět vybrat jeden, tak by to byl vyšetřovací pokus.“

9. Jaké jsou nejčastější problémy/komplikace při získávání důkazních prostředků?

„Dodržení procesních postupů, zejména pak u operativy a někdy je to také odlišný pohled na věc PČR a státních zástupců + soudů (naštěstí ne příliš často).“

10. Jakým způsobem se v praxi ověřuje pravost a spolehlivost jednotlivých důkazních prostředků?

„Pravdivost důkazních prostředků ověřujeme většinou pomocí prověrky výpovědi a pomocí znaleckých zkoumání.“

Příloha č. 4: Strukturovaný rozhovor s respondentem číslo 4 (Nadpraporčík)

- 1. U jakého útvaru Policie ČR v současné době pracujete, nebo jste pracoval, a jak dlouhá je/byla Vaše praxe?**

„Momentálně již ukončený služební poměr po 22 letech na OOP Veselí nad Lužnicí (poslední hodností jsem byl Nadpraporčík) a nyní působím jako Městský policista v Týně nad Vltavou.“

- 2. Který důkazní prostředek je dle Vašeho názoru nejčastěji používaným při řešení různých druhů kriminality?**

- **Násilná** – *„Výpovědi, znalecké posudky (například ze soudního lékařství)“*
- **Majetková** – *„Kamerové záznamy a daktylky“*
- **Mravnostní** – *„Výpovědi (především obětí), znalecké posudky z oblasti psychologie“*
- **Extremistická** – *„Vytěžení sociálních sítí a odposlechy“*
- **Hospodářská** – *„Listinné důkazy (například účetní dokumentace) a znalecké posudky především z oblasti psychologie“*
- **Organizovaná** – *„Odposlechy a záznamy komunikace, výpovědi (především spolupachatelů, kteří spolupracují)“*
- **Počítačová** – *„vytěžení elektronické komunikace/sociálních sítí (tím se rozumí nějaké emaily, zprávy z různých aplikací například WhatsApp), dále výpovědi hackerů, kteří jsou ochotní vypovídat, nebo napadených osob počítačovou kriminalitou“*

- 3. Proč se podle Vás tento důkazní prostředek využívá nejčastěji?**

„Protože kamerové záznamy jsou dneska hodně rozšířené.“

- 4. Který důkazní prostředek považujete za nejdůvěryhodnější/nejspolehlivější a z jakého důvodu?**

„Nejdůvěryhodnějšími bych mohl uvést biologické stopy, protože se prakticky nedají zpochybnit.“

- 5. Který důkazní prostředek považujete naopak za nejméně důvěryhodný a proč?**

„Každý důkazní prostředek má v trestním procesu své odůvodněné zastoupení, takže bych neuvedl žádný, jako nejméně důvěryhodný.“

- 6. Je podle Vás některý důkazní prostředek, v souvislosti s vývojem moderní společnosti (moderní technologie atd.), který je dnes využíván více než dříve?**

„S enormním nárustem uživatelů sociálních sítí, se v současné době hodně vytěžují právě sociální sítě.“

- 7. Jaký zvláštní způsob dokazování (rekognice, rekonstrukce, konfrontace, vyšetřovací pokus a prověrka na místě), je dle Vašeho názoru nejvíce využíváný?**

„Konfrontace a rekognice je podle mě nejčastější.“

- 8. Jaký zvláštní způsob dokazování je podle Vás naopak nejméně používaný?**

„Myslím, že vyšetřovací pokus je nejméně používáný.“

- 9. Jaké jsou nejčastější problémy/komplikace při získávání důkazních prostředků?**

„Největším problémem je nesoučinnost osob zúčastněných na trestním řízení.“

- 10. Jakým způsobem se v praxi ověřuje pravost a spolehlivost jednotlivých důkazních prostředků?**

„Pravost ověřujeme nejčastěji porovnáním neboli komparací všech důkazních prostředků, které se shromáždí.“